

KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866, z. s.
Hradec Králové 500 03, Eliščino nábřeží 465/7,
budova Muzea východních Čech

VÝROČNÍ ZPRÁVA

KOMITÉTU
PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866, z. s.

ZA ROK 2019

PŘEDLOŽENO VALNÉ HROMADĚ
DNE 25. 4. 2020
V HRADCI KRÁLOVÉ

Komitét pro udržování památek z války roku 1866 je spolkem podle § 214 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Byl zřízen v roce 1990 jako nástupce zaniklého Spolku pro udržování válečných památek na bojišti Královéhradeckém v Hradci Králové a dalších zaniklých spolků obdobného zaměření, které nuceně ukončily svoji činnost po roce 1918, 1951, resp. 1959. Sídlem Komitétu 1866 je budova Muzea východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465/7, 500 03 Hradec Králové.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY KOMITÉTU 1866

Vážené kolegyně, kolegové a příznivci Komitétu 1866.

Tradičně se s končícím rokem zamýšlíme nad činností, kterou jsme věnovali spolku a připomínáme si tak uplynulé období, jež se nezadržitelně stává historií. Ovšem nad činností, která hrdě a velmi pevně nese spolkový odkaz. Nad tímto jsem se pozastavil, když jsem se probíral množstvím akcí, spojených s Komitétem 1866, které se v roce 2019 konaly v rámci jednotlivých bojišť. Celý rok se v pravidelných termínech scházelo předsednictvo, dne 13. 4. 2019 se konala 44. valná hromada ve Všestarech. Na tomto volebním setkání bylo zvoleno nové pevné složení předsednictva z našich řad. Na závěr valné hromady se konal pietní akt u hrobu Bohumíra Tuhého ve Všestarech, kde jsme byli v krátkosti obeznámeni s životem tohoto významného badatele. Po položení věnce jsme se společně odebrali k dalšímu pietnímu aktu, který se konal ve Všestarech u kostela na hrobě pohřbených vojáků.

Po celý rok se na různých místech konaly brigády pod taktovkou jednotlivých technických referentů, ale i velké množství brigád individuálních, mezi které patří i několik společně provedených Komitétem 1866 a Gardou města Hradce Králové v obci Chlum. Na ostatních bojištích se podařilo odhalit i několik opravených pomníků za účasti vojáků v historických uniformách z jednotlivých KVH. Na opravách se podíleli společnými silami Královéhradecký kraj a obce, ale i KVH a další organizace. V rámci uznání a podpory jim byly předány děkovné dekrety. Tyto akce neušly pozornosti médií, byly vydávány tiskové zprávy a naše činnost se tak dostala do povědomí širší veřejnosti. Tradiční pietní akt při 153. výročí u Baterie mrtvých dne 29. června 2019 proběhl za hojně účasti vojáků v historických uniformách z různých zemí a dalších významných hostů z řad státní správy a samosprávy. Na podzim jsme se opět sešli ve Všestarech, kde se konala 45. valná hromada. Toto setkání jsme zakončili odhalením opravených památek v Probluzi a u Horního Přímu a předáním děkovných dekretů za finanční pomoc při opravách. I zde nás podpořila poměrně hojná účast uniformovaných vojáků, což vnáší do celé akce důraz na pevné prolnutí současnosti a historie, jako nezbytný krok k uchopení budoucnosti. Musím se zmínit také o publikační činnosti. V první řadě pravidelně vycházel časopis *Bellum 1866*, vznikly publikace *Mlhy na Chlumu* a *Archeologie prusko-rakouské války z roku 1866*. Do spolku se přihlásili noví členové, kteří se chtějí podílet na péči o památky.

Vše nebylo ovšem jenom pěkné a pozitivní. Naše řady opustilo několik kamarádů, kamarádek a spřízněných duší. Mezi těmito byli tři členové Komitétu 1866. Pan František Vacek z Albrechtic nad Orlicí, který zemřel 21. 3. 2019 ve věku

70 let, pan Ing. Ladislav Mergl z Prahy, jenž naše řady opustil 5. 7. 2019 ve věku 85 let a pan Vratislav Pech, plukovník v. v., který zde ukončil svoji pouť 29. 11. 2019 ve věku 90 let. Koncem roku jsme také vyjádřili svůj nesouhlas se záměrem výstavby odpočívky u dálnice D35 v úseku Sadová – Plotiště n. L. Ve středu bojiště pod obcí Chlum je plánovaná nesmyslná stavba obrovského parkoviště a dvě čerpací stanice. Prosím vás všechny o semknutí a o vynaložení všech sil k naší podpoře a nesouhlasu s tímto záměrem, který zamýšlí bezohledně a nenávratně zničit bojiště, což se velmi podobá destrukci totalitními systémy, které ničily náš odkaz v péči o památky a o historii naší země v minulých létech.

Miroslav Suchý
předseda Komitétu 1866

Pieta u hrobu B. Tuhého
(13. 4. 2019, foto J. Synek)

M. Suchý u pomníku ve Všestarech
(13. 4. 2019, foto M. Drapák)

Horní Přím, členové Komitétu 1866 u opraveného pomníku pěšího pluku č. 74
(foto P. Vrba)

ČINNOST KOMITÉTU 1866 V ROCE 2019

Činnost Komitétu lze rozdělit do těchto samostatných oblastí:

1. Péče o válečné hroby a pomníky
2. Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí
3. Publikační činnost
4. Podpora rozvoje cestovního ruchu
5. Spolková činnost
6. Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy

PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY A POMNÍKY

V následujících odstavcích informují jednotliví techničtí referenti o dění ve svých regionech kopírujících jednotlivá bojiště prusko-rakouské války, a to nejen o provedených opravách a údržbě jednotlivých ohrožených pomníků, ale i o společenských a kulturních akcích, zaměřených na popularizaci tohoto období našich dějin.

Zpráva technického referenta bojiště u Hradce Králové

Blanka Karešová, Jiří Vilím, Blanka Karešová, Jiří Vilím, zást. Jan Vorel

Na bojišti u Hradce Králové bylo v roce 2019 opraveno větší množství pomníků. Na financování oprav se podílely obce, kluby vojenské historie a především Královéhradecký kraj.

*Račice nad Trotinou, opravený pomník
W. Weila 17. 8. 2019 (foto K. Musílková)*

Dne 17. července v dopoledních hodinách byl slavnostně odhalen pomník ev. č. 2 na hrobě rakouského setníka Wilhelma Weila na úpatí vrchu Horka nad Račicemi nad Trotinou. Slavnosti se zúčastnili četní členové Komitétu 1866, uniformovaní příslušníci klubů vojenské historie, Mgr. Martina Berdychová za krajský úřad, za obec Račice místostarosta Libor Machek a na dvě desítky místních občanů. Byly proneseny krátké proslovy a na hrob byl položen věnec. V okolí památky zajistila obec pokácení vzrostlých akátů. Opravu kvalitně provedl kameník Jiří Soukup z Ostroměře. Celkové náklady na opravu byly 107.323 Kč, z toho 80 % bylo uhrazeno z dotačného titulu Královéhradeckého

Benátky, odhalení opravených pomníků 17. 8. 2019 (foto K. Musílková)

kraje a obec Račice nad Trotinou uhradila zbývajících 20 %, tedy 21.465 Kč. V odpoledních hodinách všichni přítomní přejeli do Benátek, kde se uskutečnil podobný pietní akt u čtyř opravených pomníků. Jmenovitě se jedná o následující památky: ev. č. 213, pyramida věnovaná 4 rakouským a pruským vojákům (10.113 Kč), ev. č. 214, pískovcový jehlan pruského prap. Louise von Seydlitze (16.840 Kč), ev. č. 220, typová pyramida věnovaná několika rakouským důstojníkům a 50 rakouským a pruským vojákům (10.070 Kč) a ev. č. 468, typová pyramida 4 pruských vojáků (4.120 Kč). Proběhl menší pietní akt s krátkými projevy a k památkám byly položeny kytice. Oprava byla provedena kameníkem Jiřím Soukupem a veškeré výdaje v celkové výši 41.143 Kč uhradila obec Benátky. Koncem roku také zmizel smrk pichlavý, který zakrýval celý soubor pomníků, a nakonec posloužil jako vánoční stromek před budovou obecního úřadu.

Dne 15. září v odpoledních hodinách se uskutečnily již podruhé v tomto roce dva pietní akty. První u opraveného pomníku ev. č. 193 pruských nadporučíků Ferdinanda von Notze a Gustava von Rechenberga I. v Lípě. Odhalení památky se kromě členů Komitétu 1866 a starosty obce Všestary Ing. Michala Dernerů zúčastnili za pruskou stranu zejména členové KVH Předměřice nad Labem a Garda města Hradce Králové s vojenskou kapelou, za rakouskou stranu příslušníci historického 18. pěšího pluku a dalších jednotek. Akci také přihlíželo četné obecní občanstvo. Po projevech přítomných zástupců byl položen k památce věnec a kytice. Na závěr zazněla čestná salva. Opravu provedl kameník Lukáš Melaga z Ostroměře za sumu 45.700 Kč. Na tuto částku přispěl KVH Předměřice 5.000 Kč, obec Všestary 17.700 Kč a 23.000 Kč bylo doplaceno z individuální dotace

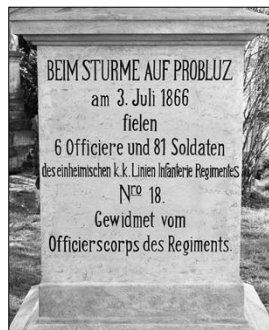

*Lípa, odhalení opraveného pruského pomníku
15. 9. 2019 (foto J. Vilím)*

hřbitově v Probluzi. Akce se zúčastnili kromě členů Komitétu 1866 a zástupce Obce Dolní Přím za pruskou stranu historické jednotky z Hradce Králové, Prahy, Brna a Předměřic nad Labem, za rakouská vojska především historický 18. pěší pluk, 6. prapor polních myslivců z Náchoda a další členové vojenskohistorických spolků. Dále zástupce Plicní kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové, která sponzorovala část nákladů na opravu památky, a množství diváků z místních obyvatel. Po projevech a položení věnců byly předány za přispění na opravu památky pamětní listy přednostovi kliniky Doc. MUDr. Vladimíru Koblížkovi a zástupci 18. pěšího pluku. Poté byl pomník požehnan panem farářem Mariánem Benkem z Nechanic a vystřeleny čestné salvy. Opravu památky provedl kameník Lubomír Valeš z Hořic za celkovou sumu 44.200 Kč. Z toho 15.000 Kč tvořil příspěvek historického 18. pěšího pluku, 10.000 Kč příspěvek plicní kliniky a 19.200 Kč bylo uhrazeno z dotace Královéhradeckého kraje. Poté byl odhalen monumentální pomník ev. č. 320 rakouského 74. pěšího pluku v Horním Přímě opět za účasti již dříve zmíněných jednotek a pana faráře Benka, který pomník požehnal. Po projevech byly k památce polo-

Královéhradeckého kraje. Druhou akcí tohoto dne bylo odhalení opraveného kříže ev. č. 399 v Rosnicích. Akce probíhala podobně jako v předchozím případě. Oprava byla provedena také kameníkem Lukášem Melagou a plně uhrazena OÚ Všešary částkou ve výši 7.300 Kč. Dodatečně ještě budou doplněny obrubníky, které by měly zamezit poškození soklu kříže při sekání okraje cesty.

Poslední odhalení dvou památek v roce 2019 se uskutečnilo v rámci podzimní valné hromady a oslavy Dušiček 26. října. První byl odhalen pultový pomník ev. č. 249 rakouského 18. pěšího pluku na

*Probluz, pomník ev. č. 249 v průběhu opravy
a po zasazení pískovcové desky s replikou
německého nápisu (foto B. Karešová a M. Drapák)*

ženy věnce a provedeny čestné salvy. Opravu provedl kameník Jiří Soukup, který mimo rozebrání stupňů, vytvoření nového základu a jejich opětovného sestavení za pomoci nerezových svorníků, podle fotografické dokumentace domodeloval rakouského orla, který byl před mnoha lety silně poškozen. Celková suma za opravu činí 167.343 Kč, z této položky uhradil OÚ v Dolním Přímě 33.468 Kč a částka 133.875 Kč byla uhrazena z dotace Královéhradeckého kraje. Obec Dolní Přím převzala pozemek zaniklé polní cesty k pomníku do své správy, tím byla cesta obnovena a památka stojící uprostřed polí se stala opět přístupnou návštěvníkům.

Všechny tyto akce, které lze hodnotit jako mimořádně podařené, proběhly za hojně účasti diváků z řad místního obyvatelstva a rozhodně přispěly k propagaci Komitétu 1866 a jeho záslužné práce na poli péče o památky nejen z války roku 1866.

Menší pietní akty se také uskutečnily na počátku prázdnin. Dne 2. července v Metličanech při příležitosti odhalení naučné tabule u pomníku ev. č. 460 rakouského husara Stefana Ocsvaye u kostela sv. Jakuba Většího. Akce se účastnili členové Komitétu 1866 a uniformovaných jednotek obou válčících stran a místní obyvatelé. Za Komitét byl k pomníku položen věnec. Po obřadu měl místopředseda spolku Jiří Synek v kostele přednášku na téma osudu zde pohřbeného husara a jeho ostatků. Druhá akce proběhla 3. července na chlumském hřbitově u příležitosti opravy větrem zříceného kříže z pomníku ev. č. 26 rakouského genmjr. Ferdinanda Poschachera. Aktu byli účastní

Odhalení opraveného pomníku ev. č. 249 v Probluzi 26. 10. 2019 (foto J. Vilím)

Horní Přím, žehnáání opraveného pomníku 74. pějšího pluku 26. 10. 2019 (foto J. Vilím)

příslušníci obou armád a několik diváků, místopředseda Jiří Synek a Jan Vorel pronesli několik slov o pomníku a generálovi a na hrob byla položena kytice. Poté odešli všichni zúčastnění na zádušní mši do kostela Proměnění Páně. Opravu provedl kameník Jiří Soukup v ceně 9.318 Kč. Menší finanční příspěvek, který byl použit na opravu kříže, zaslal příznivec Komitétu 1866 pan Jaroslav Urban.

Menší akcí plně hrazenou Komitétem 1866 bylo doplnění lučíku pušky polního myslivce na památce ev. č. 292 na jižním okraji Svíbu, které proběhlo v měsíci březnu.

Obec Máslojedy opravila na vojenském hřbitově v obci dvě památky – pyramidu ev. č. 217 rakouského pplk. Adolfa Forsthubera a pomník ev. č. 237 věnovaný všem vojákům padlým v obvodu obce. Opravu provedl pan Jiří Soukup za celkovou sumu 36.385 Kč a byla plně hrazena obcí. Hřbitov se nalézá celoročně ve vynikajícím stavu a je skutečnou ozdobou obce.

Větší akcí, kterou si dozoroval přímo Královéhradecký kraj, byla oprava všech kovových prvků na chlumském Pruském hřbitově (rest. Lucie Štefanková DiS.) a celková oprava pomníku ev. č. 31 rakouského 46. pěšího pluku, spojená s opravou mramorové nápisové desky na památce ev. č. 32 rakouského ppor. Jaroslava Jičínského (rest. MgA. Ema Kamas). Konečná suma za opravy byla 242.320 Kč.

Koncem léta započal Královéhradecký kraj s opravou plastik dvou lvů ev. č. 381 a, b v areálu u ossaria. Během očištění plastik se ukázalo, že původně plánovaný rozpočet na restaurování nebude stačit, tak bylo přikročeno k zakonzervování obou lvů a opraveny byly jen jejich sokly s tím, že na jaře roku 2020 bude vypsáno nové výběrové řízení.

Na jaře 2019 nás znepokojila zpráva o těžbě dřeva napadeného kůrovcem těžkou technikou v lese Svíb. Cesta za pomníkem ev. č. 408 rakouského 30. prap. polního myslivců byla rozežďena stroji na vyvážení dřeva do hloubky až 80 cm. Některé sokly křížů na společných hrobech byly uchráněny před zničením jen díky v jejich okolí stojícím stromům. Díky aktivitě kolegyně Blanky Karešové byla zahájena jednání se zástupci Lesů ČR Ing. Dundou a Ing. Fričkem, který spravuje přímo les Svíb. Byly přijaty nápravné kroky a těžba dodavatelskou firmou okamžitě zastavena. V posledním dubnovém týdnu, když terén vyschl, byla cesta v rámci možnosti upravena a během léta byla obnovena těžba za pomoci lehké techniky. Tímto rokem ale bohužel těžba v tomto „posvátném“ lese ještě zdaleka neskončila.

Na začátku listopadu byl zjištěn kolegyní Karešovou vandaly poničený pomník na hřbitově v Hoříněvsi. Kamenný kříž na pomníku ev. č. 108 rakouského ppor. E. Philippa byl přelomen na několik dílů. Na tuto skutečnost byla upozorněna starostka obce paní Kuthanová, která přislíbila, že památku nechá opravit na náklady obce.

Komitét 1866 se také v prosinci vyjadřoval k přemístění pomníku ev. č. 291 rakouského 49. pěšího pluku v rámci výstavby rychlostní komunikace D 35 a k návrhu nového areálu pro pomník s ossariem a parkovištěm pro návštěvníky, kde navrhl jinou podobu zejména části s ossariem. Rovněž bylo odesláno na Ředitelství silnic a dálnic ČR a další instituce nesouhlasné stanovisko Komitétu 1866 k zamýšlené výstavbě oboustranného dálničního odpočívadla s čerpacími

Opravená deska pomníku
ev. č. 32 na Chlumu
(foto J. Synek)

stanicemi v lokalitě u Dlouhých Dvorů přímo pod Chlumem.

Na bojišti u Hradce Králové se také uskutečnilo několik brigád. Z těch plánovaných to byla jarní brigáda 19. dubna 2019, které se zúčastnilo celkem 17 členů Komitétu 1866 a jejich rodinných příslušníků. Vzhledem k velkému počtu účastníků byly vytvořeny dvě pracovní skupiny. V první skupině, kterou si řídili V. Hladíková a J. Kozák,

byli kolegové Z. Studený a noví členové Komitétu M. Erbenová, M. Jakoubek a P. Vrba. Tato skupina se věnovala práci na údržbě pomníků a úpravě jejich okolí v lese Svíb. Práce započaly u pomníku rakouského 30. prap. pol. myslivců očištěním tělesa pomníku od mechů a lišejníků a shrabáním listí a suchých větví v okolí pomníku. Stejně úkony byly provedeny u pomníku rakouského 51. pěšího pluku a připojených pyramid. Práce pokračovaly u čtyř památek na křižovatce cest a na pomníku 8. prap. pol. myslivců při jižním vstupu do lesa a vedle

Jarní brigáda 19. 4. 2019 (foto J. Vilím)

Posezení v podvečer po brigádě 19. 4. 2019 (foto J. Vilím)

umístěné pyramidy na hrobě pruského vojína Wieganda. Po krátké přestávce skupina pokračovala po jižním okraji Svíbu a byly upraveny všechny památky až k pomníkům při východním vstupu do lesa. Nakonec účastníci brigády ještě očištěli a upravili většinu křížů a jejich soklů a několik pyramid v této lokalitě.

Druhá, početnější skupina odjela do Rosnic hned poté, co místostarosta Máslojed P. Sailer dovezl ze skladu v Hořiněvsi na Chlum 7 ks stojanů naučných stezek, které nechala starostka paní J. Kuthanová natřít Luxolem. V této skupině bylo 11 členů a sice: B. Karešová s Natálkou, Š. Demlová, P. Mrkvička, J. Musílek s Matyášem, L. Petr, I. Stolín, J. Šrámek a J. Vilím. V Rosnicích byl vyměněn starý neopravitelný stojan za nový, natřen a opatřen tabulí s krycím plexisklem. Také byly ošetřeny obě pyramidy stojící vedle. Po přejetí k východnímu okraji obce Horní Dohalice bylo totéž provedeno s tamním stojanem. Poté se skupiny rozdělily. Jedna odjela do Nechanic ke Komárovské bažantnici, kde byl vyměněn u stojanu zadní hranol, který již úplně chyběl, zkráceny uhnílé stojky a vše natřeno a uvedeno do náležitého stavu. Druhá skupina se přemístila do Mžan na náves, kde byl také vyměněn zadní hranol,

Úprava okolí pomníku 61. pěšího pluku
19. 10. 2019 (foto J. Vilím)

tedy celkem instalováno 5 kusů nových stojanů a ve třech případech nahrazeny napadené zadní hranoly novými. Dva kusy stojanů jsou deponovány u kolegy P. Mrkvičky v Třesovicích.

Podzimní brigáda se uskutečnila 19. října 2019. Akce se zúčastnili tito členové Komitétu 1866 či jejich rodinní příslušníci: Š. Demlová, B. Karešová, J. Kozák, P. Mrkvička, J. Musílek, I. Stolín, Z. Studený, M. Suchý, J. Vorel, J. Vilím a mládež Natálka, Matyášové a Michal. S pravidelnou údržbou památek jsme začali v lokalitě u „Spáleného mlýna“, kde byl posekán celý prostor pod pomníkem ev. č. 248 pruského por. Šperlicha a upraven jeho hrob. V dolní části byly pokáceny dva stromy, které uzavíraly výhled na pomník, následně byly spáleny ořezané větve a odvezeno dřevo. Mezitím jedna skupina odjela k pomníku rakouského 61. pěš. pluku, který je u komunikace mezi obcemi Máslojedy a Čistěves. U památky byla odkopána z přední strany navalená zemina po prohlubování příkopu a ze zadní strany po orbě. Byl vytrhán plevel v okolí pomníku a posekána tráva až po tabuli naučné stezky. Vlastní pomník byl ometen od zbytků hlíny a jeho spodní část očištěna. Obě skupiny se opět spojily u „Hejčmanky“, kde bylo třeba odkopat a posunout sokl s křížem ev. č. 315,

Podzimní brigáda 19. 10. 2019
u pomníku ev. č. 173 a 293
(foto J. Vilím)

kteřý byl narušen pravděpodobně technikou na údržbu příkopů. Ze širšího okolí památky byla odstraněna tráva a odpadky. Poté jsme odjeli k Dlouhým Dvorům k bývalému „ovčínu“ kde byla posekána tráva a upraveno okolí souboru čtyř pomníků. Dále jsme se odebrali do lesa Holá k Binderovu pomníku a pyramidě ev. č. 247, kde bylo třeba vysekat nesmrtelné křoví černého bezu, který stále vítězí. Smrkový les v těsném sousedství pomníků byl zlikvidován kůrovcem a majitel v letošním roce začal s kácením odumřelých stromů. K ohrožení památek našťastí nedošlo. Poslední akcí bylo odkopání zeminy u památek ev. č. 173 a 293, u silnice č. 35 z Hradce Králové do Jičína pod Ossariem. Sesouvající se svah se opíral do pomníků a tlak zeminy způsobil jejich vychýlení, čemuž se touto úpravou zamezilo. Při té příležitosti byly odstraněny další šípkové keře a upraveno okolí. Během odpoledne byla vysazena na pozemku obce Máslojedy lípa mezi pomníkem pruského por. Barbenese a potokem u lesa Havranec, čímž vznikne cesta k památce a nájemce polností pan Holeček nebude orat v těsné blízkosti hrobu. O travnatý porost, který vznikne mezi pomníkem a potokem, se bude starat současný nájemce sousedních pozemků.

R. Balcárek a M. Suchý při úpravě prostoru za pomníkem ev. č. 28 na Chlumu

A. Balcárek u pomníku ev. č. 103 před Svíbem 19. 7. 2019 (foto M. Bareš)

Z drobnějších brigád to byly např. aktivity předsedy spolku M. Suchého a Š. Demlové na upravení hrobu (osazena folie, rozprostřena mulčovací kůra, vysázeny květiny) a přístupu k němu před odhalením opraveného pomníku ev. č. 2 na úpatí vrchu Horka a péče o pomník ev. č. 227 na Pražském Předměstí i s úpravou okolí a opravením písma.

V červenci a srpnu uspořádali brigády také A. Balcárek a M. Bareš na údržbě pomníků a jejich okolí v lese Svíb, včetně natření dvou šachetních křížů.

V polovině roku byla Komitétu 1866 avizována stavba chodníku na Chlumu v zatáčce, kde se nalézají pomníky ev. č. 28 rakouského setníka Oscara Beckerse a ev. č. 29

rakouského ppor. Oscara Stelznera. Proto se rozhodli R. Balcárek a M. Suchý odstranit u památky č. 28 kovové oplocení, které zejména v zadní části u plotu zahrady, kde chybí podezdívka, bylo zasypáno zeminou do výše až 30 cm. Oplocení bylo uloženo na pozemku R. Balcárka a je k dispozici restaurátorům.

V říjnu vykonali příslušníci historického 18. pěš. pluku J. Němec a M. Dubický údržbu pomníků a jejich okolí na katastru obcí Horní Přím a Bor. Na jaře a na podzim byl, jako každým rokem, posekán a upraven i s širším okolím vojenský hřbitov v Komárovské bažantnici členy historického 18. pěš. pluku, tentokrát L. Dolanou a J. Kleplem a vzorně uklizen.

V předvečer odhalení pomníku rakouského 74. pěš. pluku v Horním Přímu B. Karešová a M. Suchý posekali řepku, uklidili a upravili budoucí cestu k památce, do té doby nepřístupné, i s okolím pomníku samotného.

Všem členům i nečlenům Komitétu 1866 za jejich aktivity na údržbě památek a obnově tabulí naučných stezek upřímně děkujeme.

Zpráva technického referenta bojiště u Náchoda Matouš Holas

Uplynulý rok znamenal opět velký kus práce mnoha dobrovolníků nejen z řad Komitétu 1866, ale i členů Spolku přátel vojenské historie – 6. praporu polních myslivců nebo i místních nadšenců a zájemců o tuto historii. Během roku byly vedle údržby okolí pomníků na bojišti u Náchoda zrenovovány nebo částečně opraveny celkem čtyři památky, osazeny byly i dvě nové tabulky s informacemi pro návštěvníky bojiště, vše s finanční podporou obce Provodov-Šonov a Královéhradeckého kraje. V roce 2019 si Komitét 1866 rovněž připomněl výročí 100 let od úmrtí předsedy jednoho z prvních velkých spolků, který se na místním bojišti staral o pomníky, Rudolfa barona Ulmensteina.

Práce na bojišti odstartovaly, jako každoročně, jarní brigádou 19. 4. 2019. Skupina dobrovolníků ze SPVH Náchod a Komitétu 1866 (R. Beňo, Š. Ptáček, D. Horák, M. Holas, K. Metelková, P. Tylš, J. Čížek, M. Štěpař, J. Tvarůžek a restaurátorka P. Szabová) se po setkání v klubovně SPVH v Náchodě rozdělila na dvě družstva a vydala se na bojiště. Jedno družstvo se přesunulo po bojišti do okolí památek v Zádolí u Šonova a následně k památkám v okolí Václavic. Pomníky byly v těchto místech očištěny, okolí zbaveno vegetace a náletových dřevin. Druhá skupina se vydala do Václavického lesa s cílem rozebrat zde umístěný pomník a připravit ho tak k renovaci a vybudování nového betonového základu. Pomník ev. č. 81 dnes stojí na

*Rozebrání pomníku ev. č. 81
během brigády 19. 4. 2019
(foto M. Holas)*

kraji lesa směrem od kostela sv. Václava nedaleko lomu, ve kterém jsou údajně pohřbeni bojovníci z bitvy u Náchoda. Památka byla v roce 2018 částečně poničena během těžebních prací a měla narušenou statiku, z toho důvodu byla celková renovace i blízké nápisové desky (ev. č. 82) naplánována hned následující rok a zajištěna finanční podporou Královéhradeckého kraje. Po rozebrání a vyhloubení výkopu pro nový základ pomníku, což provedli v mžiku v těchto pracích zběhlí členové družstva v dokonalé souhře s restaurátorkou, se pracovníci ještě zaměřili na očištění okolí pomníků nedaleko Starkoče a přípravu na renovaci jedné z dalších památek. Opětovně sestavení pomníku zajistili první víkend v červnu opět členové SPVH Náchod a Komitétu 1866 (Š. Ptáček, D. Horák, M. Štěpař, P. Tylš a M. Holas) s restaurátorkou P. Szabovou.

Několik let zničený kamenný kříž na hromadném hrobě u Starkoče (ev. č. 64) se delší dobu nedařilo obnovit, především kvůli komplikované komunikaci s majitelem pozemku. Zprvu se zdálo, že se tomu nestane ani v roce 2019.

Restaurování pomníku ev. č. 64 u Starkoče, P. Szabová, T. Vondryška (foto M. Holas)

Technický pracovník pro stavební činnost Lesů ČR nejprve žádal o přepracování původní nabídky od P. Szabové a snížení nákladů. Oprava se měla dle jeho názoru týkat jen rozpadlého betonového kříže. Nakonec od tohoto záměru bylo upuštěno a pomník se dočkal kompletní renovace a obnovy kříže z pískovce. Závěrečné práce spojené s opětovným sestavením pomníku proběhly 20. července, kdy byli spolu s restaurátorkou přítomni také T. Vondryška a P. Tylš.

Přibližně ve stejnou dobu, kdy byly dokončeny práce na pomníku ve Starkoči, končily i práce na hřbitově evangelického kostela u Šonova. Restaurátorkou P. Szabovou zde byl renovován další pomník na bojišti, a to na hrobě Rudolfa barona Ulmensteina, předsedy Spolku pro udržování hrobů a pomníků na bojištích z r. 1866 u Náchoda, Skalice a Svinišťan, vzniklého v r. 1891. Renovaci finančně podpořila obec Provodov-Šonov. T. Vondryška pak zajistil kompletní terénní úpravu v okolí pomníku včetně vyštěrkování. Pomník byl 28. září

Čištění náhrobku barona Ulmensteina restaurátorkou P. Szabovou (foto T. Vondryska)

slavnostně odhalen v rámci vzpomínkové akce zdařile organizované T. Vondryskou. Akce názorně přiblížila návštěvníkům historické okolnosti bitvy u Náchoda, každoroční aktivitu členů Komitétu 1866, ale i historii ochrany památek náchodského bojiště. V rámci programu byly symbolicky odhaleny i opravené památky u václavického lesa a odhalena informační tabulka před vstupem na hřbitov, prezentující činnost zmíněného spolku a jeho předsedy barona Ulmensteina.

T. Vondryska při úpravě hrobu barona Ulmensteina (foto P. Szabová)

Podzimní brigáda byla naplánována na sobotu 9. listopadu. Vzhledem k nepříznivému počasí byla přesunuta na nadcházející neděli 10. listopadu. Práce zahrnovaly vybetonování základu pro pavé-

Pavéza u Wimpffenova kříže ve václavickém lese (foto M. Holas)

Odhalení opraveného pomníku ev. č. 81 u Václavic 28. 9. 2019 (foto M. Drapák)

zu u pomníku hraběte Wimpffena a přesunutí naučné tabule v Klenech na pozemek obce Provodov-Šonov. Nasazení členů SPVH Náchod (Š. Ptáček, M. Štěpař) a P. Tylše společně s referentem pro bojiště vedlo ke zdárnému konci a práce byly úspěšně ukončeny. Nová informační tabule, přibližující návštěvníkům boj rakouského 20. pěšího pluku, byla finálně osazena koncem listopadu.

V průběhu roku byly provedeny rovněž práce na dokumentaci památek pro potřeby vznikajícího generálního katalogu, na pomník IV. rakouského armádního sboru ve Václavících byla navržena odejmutá litinová plastika a koncem roku byl referentem zdokumentován stav naučné stezky na bojišti. Při té příležitosti byly rovněž odejmuty všechny informační tabulky ze všech odboček naučné stezky vzhledem k jejich trvale nevyhovujícímu stavu. Velkou měrou se na úpravě stavu okolí památek v průběhu roku podílel Petr Tylš, který vedle své aktivity na pravidelných brigádách čistil i pomníky v okolí Václavic a Provodova-Šonova.

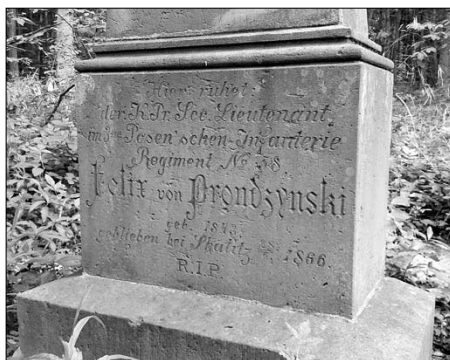
Zpráva technického referenta bojišť u České Skalice a Svinišťan Tomáš Vondryška

V roce 2019 jsem na Českoskalicku uspořádal celkem 14 brigád, z nichž první jarní se soustředila na úklid odpadků v lese Dubno v prostoru železničního viaduktu. Kromě klasické údržby válečných památek se práce týkaly také instalace dvou informačních pavézek, o kterých se zmíním později. Ruku k dílu přiložili pouze nečlenové našeho spolku M. Altmann, P. Tylš a F. Vondryška.

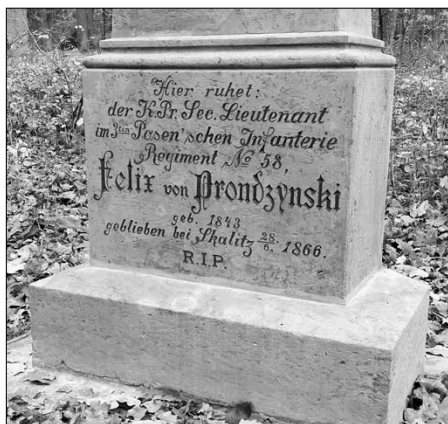
Převodem zlíšského hřbitova z vlastnictví státu na Českou Skalici nám odpadla starost s údržbou tohoto rozsáhlého prostoru, kterou nyní přebírají pracovníci technických služeb. V létě zde

Pomník na hromadném hrobě ev. č. 46 před a po opravě (foto T. Vondryška)

Detail nápisu na pomníku ev. č. 2 před a po opravě (foto T. Vondryska)

město provedlo několik zásahů do zeleně, při kterých byl pokácen prosychající červený buk u pomníku Fragnerovy brigády a došlo k prořezu ostatních stromů i k výsadbě nových dřevin. Během těchto prací byl pádem větve poškozen pomník rakouského podporučíka E. Matieky (ev. č. 23). Po mém upozornění se podařilo uražený kříž v poměrně krátkém čase opravit nákladem arboristické firmy, která problém způsobila. Zároveň zmizelo nevzhledné pletivové oplocení a postupně budou odstraňovány přerostlé keře po celém obvodu hřbitova. Nahradit by je v budoucnu mohla kopie původního plotu, jehož podobu známe z historických fotografií.

Pomník na přenesených ostatcích (ev. č. 60), zřízený Komitétem 1866 v r. 2004, jsme pro sjednocení majetkoprávních vztahů na vojenském hřbitově věnovali České Skalici.

Restaurátorka P. Szabová obnovuje písmo u ev. č. 3 (foto T. Vondryska)

Detail kopie reliéfu pomníku ev. č. 3 (foto T. Vondryska)

Mou letošní žádost o grant na ochranu válečných památek město podpořilo částkou 9 800 Kč. Získané prostředky jsem použil na zrestaurování typového kříže s kamenným obrubníkem (ev. č. 46) v soukromé zahradě domu č. p. 91.

Opravy se dočkaly také pomníky pruského poručíka F. Prondzynského (ev. č. 2.) a rakouského pěšího pluku č. 75 (ev. č. 3) v lese Dubno. Na žulový jehlan „pěta-

sedmdesátníků“ se bezmála po půl století vrátil chybějící reliéf vavřínových větvíček z bílého mramoru, jehož věrnou kopii vytvořila sochařka a restaurátorka P. Szabová. Podkladem k výrobě jí byla kvalitní fotodokumentace a fragment reliéfu nalezený v minulosti při úpravách terénu. Prostředky na realizaci jsme získali z krajské dotace.

Při návštěvě pevnostního hřbitova v Josefově jsem zjistil, že omšelý pomník rakouského pěšího pluku č. 21 (ev. č. 29) byl v letošním roce opraven. Stalo se tak bez vědomí Komitétu 1866, pravděpodobně z iniciativy města Jaroměř. Bohužel nás o svém záměru nikdo neinformoval, a tak jsem nemohl tento dobrý úmysl zkoordinovat s restaurátorem tak, aby se při té příležitosti pomník uvedl do své původní podoby.

Dne 16. 4. jsem v trutnovské restauraci Junior připravil přednášku s názvem Bitva u České Skalice 28. 6. 1866. Přibližně hodinový program, doplněný promítáním, navštívilo asi 35 zájemců.

Výročí českoskalické bitvy tentokrát připadlo na pátek. Významný den jsme si připomněli tradiční vycházkou památnými místy a v závěru uctěním památky padlých na vojenském hřbitově.

V turistické sezoně jsem pro veřejnost uspořádal celkem 5 komentovaných procházek někdejšími bojištěm s tematickým výkladem. Jejich propagaci zajistilo městské informační centrum.

Na podzim jsem vypracoval pasport naučné stezky Česká Skalice – Sviňštiny – Josefov, která má celkem 22 zastavení. Účelem bylo zdokumentovat stávající stav tabulí a stanovit rozsah nutných oprav.

Josefov, pomník rakouského pěšího pluku č. 21 – očištění pomníku bylo provedeno nevhodným prostředkem, který nepřírozně vybělil kámen a zcela odstranil zbytky původní barevné polychromie vojenských trofejí (foto T. Vondryška)

Dne 15. 9. jsem prezentoval Komitét 1866 na akci nazvané Den spolků, pořádané v areálu muzea Boženy Němcové.

Další významnou aktivitou byla příprava vzpomínkové akce ke 100. výročí úmrtí barona Rudolfa von Ulmensteina, která se uskutečnila 28. 9. na evangelickém hřbitově v Provodově-Šonově. Té předcházela velmi zdařilá rekonstrukce baronova pomníku, kterou financovala obec částkou 26.000 Kč. Důstojná a poutavá byla nevěšdní bohoslužba, vedená farářem M. Bártou ze zdejší farnosti. Díky jeho sympatiím jsme také mohli využít budovu fary jako technické zázemí a k zajištění občerstvení účastníků. Pro všechny přítomné jsem připravil malou výstavku fotografií z činnosti našeho spolku v regionu. Před vstupem na hřbitov je nově umístěná pavéza s informacemi o pochovaném

T. Vondryška natírá novou informační pavézu v lese Dubno (foto P. Szabová)

Čestná stráž u opraveného pomníku pěšího pluku č. 75, 21. 12. 2019 (foto T. Vondryška)

a jeho významu v souvislosti s ochranou válečných památek z r. 1866.

Další pavézka byla instalována u pomníku rakouského pěšího pluku č. 75 v lese Dubno. Veřejnosti byla představena během setkání u tohoto pomníku dne 21. 12. 2019. Předvánoční akce se zúčastnila i řada příslušníků vojensko-historických spolků v dobových uniformách a členů Komitétu 1866. V menším počtu jsme se pak vydali na malou exkurzi dubenskou bažantnicí a navštívili ostatní pomníčky, které se tu v hloubi lesa nalézají.

Na sklonku roku obdržel Komitét 1866 dar na činnost od českoskalického podnikatele M. Bekra ve výši 5.000 Kč.

Zpráva technického referenta bojiště u Dvora Králové nad Labem Pavel Tschiedel

V průběhu roku byla opět prováděna běžná údržba pomníků na Královédvorském bojišti.

V roce 2019 se konečně realizovala oprava votivního kříže v ulici Sladkovského (u Kohoutova dvora) nad hroby vojáků zemřelých při střetech 29. června 1866 v této lokalitě. Celý kříž byl rozebrán, restaurován, nově sestaven za pomoci nových nerezových čepů a kramlí a bylo na něm obnoveno písmo. Práce byly prováděny na místě samém.

Zpráva technického referenta bojiště u Trutnova a Starého Rokytníku Vlastimil Grof

Vzhledem k poměrně dobrému stavu válečných památek v Trutnově a okolí se činnost omezila převážně jen na odstraňování drobných závad a na sezónní údržbu.

Dřevěný kříž u Starého Rokytníku (foto V. Grof)

U typového pomníku ve svahu nad ulicí Na Struze (ev. č. 14) byl opraven pádem stromu přelomený litinový kříž.

U Starého Rokytníku byla dokončena obnova dřevěného kříže, který tam připomínal detašovaný oddíl prince Rohana. Po delších peripetiích s hledáním vhodné předlohy tohoto na naše poměry neobvykle řešeného kříže se jeho obnova do původní podoby vcelku zdařila. Problém spočíval v tom, že z dobové fotografie jsme věděli, že na kříži byla upevněna plechová stříška s malovaným obrazem Kalvárie, namísto běžnějšího plechového Krista. Bylo proto nutné zajistit vhodnou předlohu, podle níž by nějaký schopný umělec namaloval obraz, který by posloužil k digitalizaci a vytištění. Shodou okolností se toto podařilo a na konci roku 2019 byl dokončený obraz instalován spolu s měděnou ochrannou skříňkou a nápisní tabulkou na kříž, vztyčený již v roce 2016.

Na Šibeníku a u Janské kaple byly vyměněny celkem dva stojany naučné stezky, zničené hnilobou.

*Opravený kříž u Kohoutova dvora ve Dvoře Králové n. L.
(foto P. Tschiedel)*

TR rovněž vedl dvě exkurze pro školy a zájmové skupiny po naučné stezce války 1866 včetně odborné přednášky. Dále vypořádal připomínky J. Jemelky ke kompletovanému generálnímu katalogu pro Trutnovsko.

Zpráva technického referenta bojiště u Jičína Petr Lazurko, Josef Votrubec

Dne 21. 2. 2019 se konala inspekce na jičínském bojišti. Za mírného deště se na autobusovém nádraží v Jičíně sešlo 6 členů historického kroužku a kadetní setniny jičínského pěšího pluku č. 74. Pod vedením Petra Lazurka vyrazili autobusem do Podúlsí, kde navštívili pomník za hostincem „Na jívě“ ev. č. 19. Kadeti zde odstranili dřeviny, které se přímo dotýkaly pomníku. Po návštěvě šachetního kříže v obci (ev. č. 117) skupina zamířila zkontrolovat stav pomníků na lokalitě „Luňáček“, věnovaných pruskému granátnickému pluku č. 8 a pěšímu pluku č. 48, které v tomto prostoru útočily na Dílce. V obci Dílce byl navštíven i hrob setníka Subeho od 4. saského praporu. Odtud se pokračovalo k centrálnímu pomníku saského armádního sboru, nejvyššímu pomníku na Jičínském bojišti. Z prostoru pomníku bylo vyhrabáno listí a rozhrabány krtince. Cestou do Jičína byl zjištěn horší stav stojanu naučné stezky pod Zebínem.

Ve čtvrtek 7. března se sešlo 6 členů historického kroužku a kadetní setniny Jičínského pěšího pluku č. 74 na autobusovém nádraží. Spolu s Petrem Lazurkem vyra-

Kříž ev. č. 117 v Podúlsí
(foto P. Lazurko, 2019)

J. Votrubec a kadeti u osária 7. 3. 2019
(foto P. Lazurko)

*Pomník Na Žabínku po vyřezání habrů
(foto P. Lazurko)*

někdo na tabuli naučné stezky v obci Kbelnice ukradl všechny šrouby, které bude nutné nahradit.

V Jičíně na lokalitě Na Žabínku Technické služby města Jičína odstranily vzrostlé habry a místo znatelně prokouklo.

30. 3. se M. Trakal, P. Skalský, Z. Studený, K. Peregrin a J. Votrubec zúčastnili brigády, jejímž cílem bylo natření kovového pomníku v Jinolicích u železniční zastávky černým hammeritem. Dále natření řetězců u saského pomníku na Hůrce u Dílců a natřeny byly i trubky oplůtku u pomníku setníka Subeho a na Žabínku. Došlo i k dokončení údržbových prací na Hrubé Skále u náhrobků nadporučíků Borkowského a Schmidta (ev. č. 116 a 115). Bylo zjištěno poškození pískovcového křížku na pomníku na hromadném hrobě na hřbitově v Sobotce (ev. č. 120) a pomník byl očištěn od rostlin. Čištění od biomasy probíhalo v Železnici u sv. Václava a u pomníků nad rybníkem Valcha, v Zámezí, na Luňáčku a v Podúlší.

Dne 7. 4. 2019 se konala akce 74. pěší pluku v Jičíně. Uniformovaní účastníci (12 členů) se sešli před ZŠ Husova, kde se seřadili a pochodem prošli Husovou ulicí ke kostelu sv. Jakuba. Vojíci vstoupili do kostela, kde se nacházejí desky se jmény padlých 74. pluku a po proslovu v kostele se přesunuli před kostel, kde byla vystřelena čestná salva. Pak následoval přesun k bývalým kasárnám 74. pluku, kde se hovořilo o kadetech během válečného roku 1866. Bylo zde zmíněno, že kasárna byla během bitvy u Jičína obsazena saskými a rakouskými vojáky, kteří budovu obsadili kvůli jejímu strategickému významu. V 11.15 hod. se v zámeckém parku znovu sešla jičínská kadetní setnina a nejprve byl smontován stojan, na který kadeti vyrovnali všech 13 pušek kadetní setniny a prapor. Následně se seřadili do linie a probíhaly zde zkoušky budoucích praporečnicků a poddůstojníků, kteří kadetní setnině velí na vzpomínkových akcích. Do programu byl zařazen i test ze znalostí kadetů o 74. pěším pluku a jeho tažení za války 1866. Následovaly manévry, kdy se široká veřejnost mohla zkusit postavit do vojenského útvaru a vyzkoušet si povely, které používala rakouská

Prachov, brigáda 18. 4. 2019 (foto P. Lazurko)

Z brigády 25. 4. 2019 u Železnice
(foto P. Lazurko)

18. 4. děti z historického kroužku a Kadetní setiny jičínské pěšího pluku č. 74 provedly drobnou brigádu u pomníků v Prachovském sedle. Shrabaly okolí pomníků a odstranily náletové dřeviny. 25. 4. provedly děti brigádu v Železnici. V 15 hod. vyrazily autobusem do Železnice a pak pěšky zamířily k rybníku Valcha, kde je kříž na hrobu vojáka z 18. pěšího pluku. Za pomníkem byla odkopána zemina hrnoucí se na pomník a byly prořezány dřeviny v okolí památky. Po dokončení práce jsme se přesunuli ke kříži na Valchovské stráni. Prostor památky byl uklizen od napadaných větví. Na závěr pak došlo k prohlídce památek na hřbitově u kostela, kde byly vystřihány náletové dřeviny u hrobu setníka Kovaříka.

Vycházky v Jičíně se uskutečnily celkem jedenáctkrát a to vždy v pondělí od 18 hodin v době od 17. června do 2. září 2019. Letošní ročník se vyznačoval

Jičínské podvečerní vycházky

velkými rozdíly v účasti veřejnosti. Na akci se také vrací lidé, kteří ji absolvovali v minulých letech. Přibývá i lidí, kteří tam přišli na něčí doporučení. Lidé jezdí speciálně na tuto akci z Hradce Králové či Pardubic. Díky tomu počet účastníků znovu mírně narostl. Letos navíc akci navštívili i důstojníci z Velké Británie, kteří se zajímají o dění v roce 1866. V pondělí 1. 7. pro ně byla od 20 hodin provedena speciální prohlídka, kdy jim překladatel tlumočil popis

událostí na Valdštejnově náměstí. Letos také stoupl počet uniformovaných průvodců, a to díky zvýšené účasti členů Jičínské kadetní setniny.

24. 6. se konala plánovaná brigáda na jičínském bojišti. Byla zaměřena na výměnu stojanů naučných stezek. Brigády se účastnil Petr Lazurko a Zdeněk Studený, v odpoledních hodinách se připojil i Josef Votrubec. Byla demontována tabule č. 3 u Rumcajse. U nových stojanů bylo zjištěno, že chybí drážky na stojanu a plexisklo. Proto byly na Prachově pomocí motorové pily vyřezány nové drážky a tabule byla instalována. Následně byl nahrazen stojan v lokalitě „pod Zebínem“, který byl na Jičínsku v nejhorším stavu. V 15 hodin byla brigáda ukončena, aby v 16 hod. mohlo začít plánované „Putování po bojišti u Jičina“. Zájemci šli s průvodcem po trase Prachov, Brada, Dílce, Kbelnice, Jičín. U pomníků byly zapalovány svíčky a proběhly drobné pietní akty.

V sobotu 17. 8. se konala oblíbená vycházka „Kudy prošel císařpán“. V 17 hod. se od Muzea přírody Český ráj vydali zájemci za historickými událostmi souvisejícími s Prachovskými skalami od pravěku až do současnosti. Proběhly zde také ukázky zajímavých zbraní, jako byla hákovnice, rakouská puška Lorenz a pruská jehlovka. Akci tradičně podpořili vojáci v historických uniformách. Nejvíce uniform se sešlo k období 1866, kdy Prachovské skály tvořily střed bitevní linie v bitvě u Jičina. Celou akci vedl důstojník v uniformě 14. praporu polních myslivců, dále zde byl k vidění dělostřelec a dva pěšáci od 73. a 74. pěšího pluku. Akci absolvoval v kompletní polní uniformě také voják ze Sedmileté války.

Dne 21. 9. 2019 se uskutečnila vzpomínková akce ke 153. výročí bitvy u Jičina. Tato tradiční akce každoročně připomíná veřejnosti dění na druhém největším bojišti prusko-rakouské války 1866. Již devátým rokem zajistila tuto kulturní aktivitu nezisková organizace Muzeum přírody Český ráj z. s. ve spolupráci s Komitétem 1866 a letos s obcí Dílce. Akce je součástí projektu Muzea přírody Český ráj nazvaného Poznejme historii Jičínska, na který byla

Z. Studený při brigádě 24. 6. 2019
(foto P. Lazurko)

P. Lazurko na akci Kudy prošel císařpán
(foto D. Koral)

Ze vzpomínkové akce ke 153. výročí bitvy u Jičina

podána žádost o podporu v oblasti Kultury a památkové péče v programu Podpora kulturních aktivit na Královéhradecký kraj. Bohužel však podpora nebyla získána. Tradiční akce mohla být realizována v důstojném duchu díky nadšeným dobrovolníkům a sponzorskému daru Turistického centra Český ráj v Prachově. Dopolední program byl zahájen v obci Dílce. Vojáci se seřadili v centru obce a odpochovali k blízké hasičské zbrojnici, kde probíhaly ukázky výcviku, výzbroje a výstroje jednotlivých armád. Veřejnost přihlížela ukázkám výcviku rakouské pěchoty, saských myslivců, pruských granátníků a rakouského dělostřelectva. Poté následoval pietní akt u hrobu saského setníka Subeho. Po provedení pietního aktu a čestných salv se vojáci přesunuli nad obec, kde byla předvedena bitevní ukázka, inspirovaná děním v obci v roce 1866. Následoval pietní akt u pomníku saského armádního sboru nad obcí Dílce v místě, odkud korunní princ Albert velel svým jednotkám. Pak převzali velitelé tradičních historických jednotek z rukou paní starostky děkovaný dekret obce Dílce za účast na připomínce 153. výročí bitvy u Jičina.

*Boj v lese na Prachově
(foto P. Lazurko)*

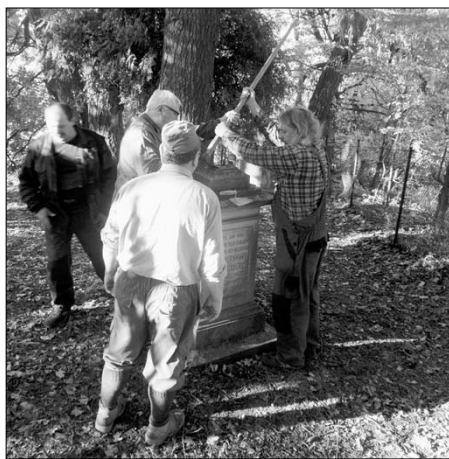
Tradiční odpolední program se konal v obci Prachov, kde u pomníků nazdobených vlaječkami Rakouska, Pruska a Saska proběhl pietní akt. Po uctění památky padlých vojáků rakouského 35. pěšího pluku a pruského pěšího pluku č. 18. se vojáci přesunuli na místo bitevní ukázky. Bitevní ukázka se letos uskutečnila na novém, ale o to autentičtějším místě, a to v lese nad zelenou turistickou značkou směřující na Jinolice. Prusové útočili ze stejného směru, jako v roce 1866, tedy do svahu nahoru proti rakouským vojákům, rozmístěným v terénu. V prostoru ukázky byly dokonce i pokácené stromy, za kterými se kryli saští myslivci proti útoku Prusů. Boj na tomto novém bojišti byl pro vojáky velmi zajímavý, neboť v takovém prostředí nejdou držet sevřené formace a vojáci museli využívat právě terén a provádět harcovnický boj. Na bojišti byla instalována i fotopast, která pořídila pár velmi zajímavých záběrů. Po bitevní ukázce byl každému vojákovi na bojišti předán účastnický list a oblíbený malý dárek. Večer se pak konalo tradiční zapálení svíček u pomníků v Prachovském sedle, kdy vojáci rozsvítili svíčky u všech pěti zdejších pomníků.

*M. Trakal při údržbě pomníku
na židovském hřbitově v Libosadě
(foto P. Skalský)*

vena tabule naučné stezky a zpevněna dřevěnými špalíčky. Z prostoru kolem ossaria byly odstraněny popadané větve. V Železnici u sv. Václava sestřihán živý plot. Při té příležitosti byla provedena kontrola pomníků na Valše, na židovském hřbitově v Libosadě a v obci Rybníček. Byl také zjištěn uvolněný kříž na pomníku saského plukovníka Boxberga (ev. č. 84) v dolní části hřbitova u ossaria a ulomený nově osazený kříž na hrobě v Holíně (ev. č. 118). Celkovou vnější opravu také potřebuje pomník 42. pěšího pluku ve hřbitovní zdi v Horním Lochově.

12. 10. 2019 se konala plánovaná brigáda – přítomni byli M. Trakal, P. Skalský, Z. Studený, M. Rympler, J. Votrubec a K. Peregrin. Zaměřila se na obnovení nápisové části pomníku 73. chebského pěšího pluku v Horním Lochově, zabetonování trubek zahlu-bených do sloupku a očištění od mechů a lišejníků. Poté došlo k očištění hromadného hrobu v Dolním Lochově (ev. č. 39). U kbelnického ossaria došlo k natření dvou kovových pomníků v přední části hřbitova. Byla zde opra-

*Podzimní brigáda u kbelnického ossaria
(foto P. Skalský)*

25. 11. byla odstraněna tabule naučné stezky nad obcí Dílce. Důvodem bylo kácení obecního lesa, kdy hrozilo poškození tabule při tahání kmenů. Tabule byla ponechána na místě a je prozatímně opřena o stromy cca 10 m od původní pozice.

Zpráva technického referenta pro oblast severních Čech

Jiří Náhlovský

Ve čtvrtek 7. února město Krásná Lípa podalo žádost na Ministerstvo obrany o udělení grantu na opravu pomníku občanů města zemřelých v roce 1859 a 1866. Podobnou žádost na uvedené ministerstvo odeslalo město Šluknov 27. února a vztahovala se na opravu pomníku občanů, kterým se staly osudné války v 18. a 19. století. Bohužel žádosti byly zamítnuty z nedostatku finančních prostředků.

V úterý 26. února projevil Obecní úřad Klášter Hradiště nad Jizerou zájem o účast Komitétu 1866 na oslavě 875. výročí obce, naplánované na sobotu 1. června. Již 25. února zasedání zastupitelstva schválilo mnou předložený rozpočet na záchranu některé památky, nacházející se na katastru obce, a zároveň vybralo pomník ev. č. 18, umístěný v Ovocné ulici.

V periodiku Krásné Lípy Vikýř č. 585 z 1. března vyšel článek věnovaný náředníkovi Franzi Köglerovi z polního dělostřeleckého pluku č. 1. Kögler zemřel ve Vřestarech na následky střelného zranění v královéhradecké bitvě a člen Komitétu pro udržování pomníků na bojišti Královéhradeckém František Waldek na jeho památku nechal postavit pomník ev. č. 290.

*Kuřívody, sběr odpadků u pomníku ev. č. 6
(foto D. Koral, 23. 3. 2019)*

Kuřívodské bojiště se opět stalo centrem zahájení pracovní sezóny v oblasti severních Čech sběrem odpadků v okolí silnice E268 v sobotu 23. března, který naplnil 17 igelitových pytlů. Bohužel počet znovu dosáhl množství opakovaně se vyskytující v předcházejících letech, kdy silnice byla průjezdná po celý rok, oproti několikatydenní uzavírce v roce 2017, což se pozitivně projevilo na shromážděných odpadcích v následujícím roce. Při brigádě došlo zároveň k uklizení okolí zdejších pomníků ev. č. 1-13 po zimním období. Stejná činnost

byla věnována také sousednímu mnichovohradištskému bojišti u pomníku v Ševčíně ev. č. 1 a u centrálního litinového pomníku ev. č. 24 v Klášteře Hradišti n. J. V této obci byla v pátek 10. května provedena první etapa obnovy pomníku ev. č. 18, spočívající ve zhotovení betonového základu. Osazení pomníku, skládajícího se z pískovcového soklu s litinovým křížem, Kristem a textovou tabulkou s plastickým písmem, bylo uskutečněno 28. května. Okolí obce se rovněž stalo hlavním dějištěm brigády 18. května zaměřené na sekání trávy u pomníků

Betonáž základu pomníku ev. č. 47
dne 20. 7. 2019 (foto D. Koral)

Nový pomník ev. č. 47
(foto J. Náhlavský 9. 12. 2019)

ev. č. 1, 4-6, 9-21, 26, 27 a 32. Během tohoto dne byl v Mimoně u Božího hrobu upraven prostor hromadného hrobu, který obdržel v seznamu kuřívodského bojiště ev. č. 20.

V rámci Muzejní noci u tohoto pomníku proběhl v pátek 24. května pietní akt a poté následovala přednáška *Válka 1866 a město Mimoně* v prostorách zdejšího muzea.

Důležitý den představovala sobota 1. června v Klášteře Hradišti n. J., kdy v průběhu výročí obce došlo k odhalení pomníku ev. č. 18 připomínajícího rakouského vojáka padlého 28. června 1866. Jelikož původní kamenný sokl představoval již dost zmenšené torzo a náhražkový kříž z pásové oceli doplňovala tabulka s textem ve formě samolepky informující o účelu památky, lze z určitého úhlu pohledu vyslovit závěr, že se jednalo o obnovu a ne jenom o opravu. Zároveň proběhl pietní akt u sousedního pomníku ev. č. 19 myslivce Richarda Wolfa z rýnského myslivcevéckého praporu č. 8.

Osazení nového pomníku ev. č. 18
v Klášteře Hradišti n. J.
(foto J. Navrátil 28. 5. 2019)

Další brigáda na mnichovohradištském bojišti se uskutečnila v pátek 5. července a opět se zaměřila na úpravu vegetace u pomníků ev. č. 1-5, 7, 10-22, 24, 32, 35, 43, 44, 51 a 52. Hlavní náplní brigády na tomto bojišti, konané 20. července, bylo zhotovení betonového základu u pomníku ev. č. 47. Rovněž došlo k údržbě okolí pomníků ev. č. 33, 34, 48, 49, 53 a 55. U pomníku ev. č. 53 byl demontován kříž kvůli obnově jeho ochranného nátěru. Stranou nezůstalo ani bojiště u Kuřívod, kde prošel úpravou prostor pomníků ev. č. 2, 3, 6, 7, 10-13.

Nátěr části kříže pomníku ev. č. 53
v Březině 20. 7. 2019 (foto J. Náhlavský)

fobizovány. U centrálního pomníku ev. č. 35 byl jeřábem sejmut mohutný litinový kříž s Kristem a jeho následné opískování zajistilo odstranění lokálních zbytků starého nátěru a hlavně koroze pokrývající drtivou většinu jeho plochy. Nová povrchová ochrana, včetně předcházející antikorozi vrstvy, a pozlacení Krista dodalo kříži zcela nový vzhled, což vyniklo až po jeho zpětné montáži za pomoci zdvihací techniky. Z důvodu rozsáhlého narušení celistvosti vrcholové kamenné části, do které ústí kotvící patka kříže, způsobené její korozí a vlivem povětrnostních podmínek, musela být pro zajištění stability kříže tato část nově vyrobena. U pomníku ev. č. 38 podplukovníka Eugena von Drygalski z 1. durynského pěšího pluku č. 31 došlo k osazení nově zhotoveného litinového kříže, vycházejícího z původního originálu, který byl v minulosti rozlámán na několik částí při pádu blízkého stromu. Kříž byl navíc doplněn smaltovanou tabulkou se životopisnými daty zemřelého

V sobotu 27. července pietní akty v obci Kunratice u Frýdlantu v Čechách u pomníku z Velké války a tongrundskeho pomníku, související s rokem 1813, znamenaly důstojné připomenutí obětí dvou válečných konfliktů, které dělilo mezi sebou více jak 100 let. Akci zorganizovala obec Kunratice ve spolupráci se Spolkem vojenské historie Liberec.

Významným dnem v severních Čechách se stal pátek 9. srpna, kdy se ve Svijanech uskutečnilo předání souboru pomníků ev. č. 35-38, opraveného z dotačního programu Ministerstva obrany se spoluúčastí obce Svijany, který se vztahuje ke srážce 26. června 1866 u Podolí. Všechny pomníky byly zbaveny nežádoucí biomasy, vyspravena otlučená místa, vytmeleny spáry, zvýrazněny texty a následně hydro-

Celkový pohled na pomníky ve Svijanech
(foto J. Náhlavský, 19. 10. 2019)

Detail pomníku ev. č. 38 ve Svijanech, 19. 10. 2019 (foto J. Náhlavský)

Úprava okolí pomníku ev. č. 34 u Přepěř 18. 9. 2019 (foto J. Náhlavský)

důstojníka, které se podařily v určitých rysech odvodit z dobové fotografie.

Ve středu 18. září se v Turnově uskutečnila údržba okolí pomníků ev. č. 28-30. V podobné činnosti bylo pokračováno ve Svijanech u pomníku ev. č. 39 a u pomníku ev. č. 34, nacházejícím se u Přepěř.

Díky finanční podpoře města Mnichovo Hradiště mohla být během června až září provedena údržba pomníků ev. 35, 41 a 42, obnovených po roce 2003, spočívající v odstranění nežádoucí biomasy a aplikace hydrofobizačního nátěru. Pomník ev. č. 42 obdržel pro lepší čitelnost novou a větší textovou desku. Z hlediska zájmu o pruskou armádu se pro mne osobně velmi slavnostním dnem

Pomník ev. č. 41 s novou textovou deskou, 12. 10. 2019 (foto J. Náhlavský)

Přední a zadní strana pomníku ev. č. 42, 12. 10. 2019 (foto J. Náhlavský)

*Kácení dřevin ve Svijanech, 12. 10. 2019
(foto D. Koral)*

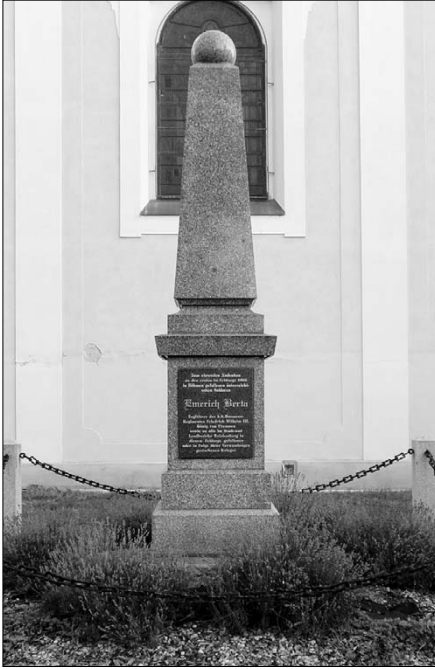
stala středa 9. října, kdy na pomník ev. č. 41 byla umístěna nová deska. V jejím textu se objevilo jméno zemřelého poddůstojníka Johanna Friedricha Kasche z vestfálského dragounského pluku č. 7. Vypátráním jména v několika dokumentech se podařilo po 154 letech sejmout závoj anonymity z jedné ze dvou obětí, kterým byl pomník věnován.

Konečnou fází opravy svijanského hřbitova se stalo dopoledne soboty 12. října, kdy členové Komitétu 1866 odstranili z těsné blízkosti pomníků všechny stromy a keře i s jejich

kořeny. Svoji velikostí je větve na některých místech obrůstaly v takovém rozsahu, že se podle nich dokonce již tvarovaly koruny dřevin. Odpoledne proběhla na bojišti u Mnichova Hradiště montáž opískovaného a následně natřeného kříže s Kristem a s obnoveným letopočtem 1866 na pomník ev. č. 53 v Březině. Zbytek dne v této lokalitě vyplnilo sekání trávy u pomníků ev. č. 10-15, 17-20, 41, 42, 44, 52 a 55. Došlo rovněž na odstranění polomů s vykopáním pařezů u pomníku ev. č. 47.

Spolkové práce většího rozsahu na kuřívodském a mnichovohradištském bojišti zakončila brigáda 23. listopadu, neznamenající ovšem úplně poslední aktivity na druhém zmíněném poli pruského vítězství v roce 1866. Dalším důležitým dnem se stalo pondělí 9. prosince, kdy byl osazen pískovcový sokl s litinovým křížem, Kristem a textovou tabulkou s plastickým písmem, tvořící celek pomníku ev. č. 47 rakouského důstojníka padlého 28. června 1866. Tímto činem byla dokončena obnova památky, kterou po několik desetiletí skromně připomínal náhražkový betonový sokl s křížem z pásové oceli, doplněný barvou ručně psaným textem.

Nečekaně došlo k uvolnění potřebných financí z Ministerstva obrany, a proto byla 14. září zahájena nákladná oprava pomníku ev. č. 6 četaře Emericha Berty z rakouského husarského pluku č. 10 ve Stráži nad Nisou. Oprava se uskutečnila nejen z dotačního programu Ministerstva obrany, ale rovněž za spoluúčasti Římskokatolické farnosti Stráž n. N., kde s financováním jejího podílu jako vlastníka pozemku a žadatele v první řadě výrazně pomohla obec Stráž nad Nisou a rovněž přispěl i Komitét 1866. Práce byly zahájeny demontáží řetězů společně s betonovými obrubníky. V další fázi následovalo vyhloubení podélných rýh v zemi mezi sloupky a zhotovení bednění pro betonáž základů, na které se po jejich vytvrnutí osadily nové žulové obrubníky se stejně zaoblenou vrchní plochou, jako měly jejich předchůdci. Zároveň se pracovalo na sanaci základu pomníku vytvořeného z lomových kamenů a v době jeho stavby vyspárovaných maltovou směsí, která do dnešní doby byla zcela vydrolená. Okolo kamenů byl

*Pomník E. Bertý ev. č. 6 ve Stráži n. N. před a po opravě,
14. 9. a 17. 12. 2019 (foto J. Náhlovský)*

*Detail orla na pomníku ve Stráži n. N.,
17. 12. 2019 (foto J. Náhlovský)*

zhotoven betonový věnec, aby vznikl uzavřený a pevně spojený celek. Konečnou fází kamenických prací se stalo spárování potřebných míst, montáž řetězců s novou ochranou proti povětrnostním vlivům a dosypání vymezeného prostoru kačírkem. Současně probíhala výroba modelu vavřínového věnce a rozměrného habsburského orla, které technologicky předcházely zhotovení finálních výrobků z tzv. umělého bronzu.

Úterý 17. prosince bylo pro mne dalším významným dnem. Osobní účastí při osazení věnce na čelní plochu a orla na vrcholovou kouli pomníku se dovršila zhruba 10 let dlouhá doba mé snahy o obnovu, od první myšlenky získat finance potřebné na jejich výrobu a nutné kamenické práce. Kompletní Bertův pomník znovu vytvořil k 550. výročí obce Stráž nad Nisou důstojnou dominantu prostoru před kostelem sv. Kateřiny, jak tomu bylo od června 1896 do neznámého období po roce 1918, kdy musely být odstraněny symboly Rakouska-Uherska.

Zpráva technického referenta pro oblast Moravy a Slezska Jiří Synek, zást. Miroslav Svoboda

Statutárnímú městu Opava se povedlo koncem roku 2019 za přispění dotace z Ministerstva obrany ČR (ve výši 310.000 Kč) velmi pěkně opravit chátrající hrob setníka Franze Maximiliana svobodného pána von Paumgartena od 18. praporu polních myslivců (ev. č. 36), který se nachází na městském hřbitově. Setník byl v bitvě u Hradce Králové 3. 7. 1866 zraněn a dostal se do pruského zajetí. Dne 12. 7. 1866 byl přemístěn do lazaretu v Milovicích, kde po amputaci pravé nohy zemřel 8. 8. 1866. Jeho ostatky byly převezeny do Brna a zde slavnostně pohřbeny 11. 8. 1866 na městském hřbitově. Později byly ostatky na přání jeho manželky Augustiny von Paumgarten, rozené Meissner, převezeny do Opavy a uloženy do rodinné hrobky.

*Opravený opavský náhrobek setníka Paumgartena
(foto město Opava)*

V červnu 2019 byl v souvislosti s opravou vojenské části Louckého hřbitova ve Znojmě opraven také pomník věnovaný pruským vojákům zemřelým ve městě v roce 1866 (ev. č. 66).

Obec Věrovaný obnovila na popud J. Synka nápis u rakouského granátu na kapli na místním hřbitově, odkazující na srážku z 15. 7. 1866, který byl zatřen při opravě fasády v předchozím roce. Zbývá ještě černou barvou natřít samotný granát.

V sobotu 26. října 2019 byl nedaleko Chvalčova odhalen obnovený dřevěný kříž na hrobech obětí moru, tyfu a cholery (včetně roku 1866). Komitét 1866 reprezentoval J. Jemelka, akci je věnován samostatný článek v časopisu Bellum 1866.

Brigádnická činnost se v roce 2019 zaměřila především na širší okolí Tovačova. V úterý 11. června provedl V. Hradil spolu se synem Petrem očištění pomníku u hřbitova v Dluhonicích (ev. č. 12) tlakovou vodou. Dne 15. června 2019 se na Tovačovsku konala brigáda, které se zúčastnili Václav Hradil, Jiří Jemelka, Jiří Synek a Jan Březina (27. prapor polních myslivců). Byl očištěn pomník pruského poručíka Frankenberga v Prostějově (ev. č. 42), hrob vojáků z místního lazaretu v Hrubčicích (ev. č. 10), kříže na Olomoucké ulici (ev. č. 6) a u starého mlýna (ev. č. 7) v Tovačově a hroby ve Věrovaněch (ev. č. 9) a Rokytnici (ev. č. 15). Na hrázi Skašovského rybníka u Tovačova bylo upraveno okolí pomníku neznámého vojáka (ev. č. 8). Taktéž byl očištěn kříž na místě jezdecké srážky u Čechůvek

Čištění kříže u Čechúvek 15. 6. 2019
(foto J. Synek)

(ev. č. 11), kde byl slepen rozpadlý podstavec nápisní desky a nakonec byl hydrofobizován pomník v Dluhonicích (ev. č. 12).

Hydrofobizace pomníku
v Dluhonicích 15. 6. 2019
(foto J. Jemelka)

v rámci které J. Synek a J. Jemelka provedli 30 návštěvníků po nejzajímavějších místech této lokality a seznámili je s příčinami a průběhem války roku 1866 a tovačovské srážky z 15. července 1866. Výcházky se zúčastnili starosta města M. Svoboda, místostarosta J. Vrána, kastelánka zámku K. Zajícová, 7 členů našeho spolku a jako doprovod J. Březina v dobové uniformě 27. praporu polních myslivců.

Dne 7. července 2019 očistil Jan Juna pomník rakouského kontradmirála Josefa von Lehnerta (účastníka bitvy u ostrova Vis) na hřbitově v Olomouci-Neředíně a zlatou barvou zvýraznil nápis.

V průběhu roku provedl J. Synek pravidelnou údržbu cholеровého pomníku u Křenovic (ev. č. 59), pomníku na pruském cholеровém hřbitově v Mikulově, hrobu generálporučíka Clausewitze v Čejči (ev. č. 26) a hrobu dvou pruských gardových dragounů v Tišnově (ev. č. 31). Údržbu pomníků v okolí Tovačova provedl také V. Hradil. Opakovaného čištění pruského hřbitova v Mikulově se účastnili také M. Svoboda, J. Náhlovský a B. Karešová.

V sobotu 13. července 2019 se v Dubu nad Moravou konala pietní vzpomínka na vojáky padlé v roce 1866 v okolí obce. Akce organizované J. Synkem se zúčastnili představitelé Dubu (místostarosta L. Vaňák a člen rady P. Piňos) a 25 návštěvníků. Následovala již 23. vycházka po bojišti u Tovačova,

Vzpomínková akce v Olomouci 27. 7. 2019 (foto J. Jemelka a Z. Junová)

Velká vzpomínková akce se konala 27. července 2019 na městském hřbitově v Olomouci-Neředíně u hrobu rakouského kontradmirála Josefa von Lehnerta a hrobu viceadmirála Franze Löflera. Akci pořádal historický 27. prapor polních myslivců – J. Juna, Z. Junová a J. Březina a zúčastnili se jí Tradiční c. k. zeměbranecký pěší pluk č. 8 z Prahy, Sbor uniformovaných ostrořelců z Kroměříže, zástupci Brněnského městského střeleckého sboru (F. Kopecký, B. Urbanský, V. Walter), Marinekameradschaft Kaiserin Elisabeth z Vídně, Österreichischer Kameradschaftsbund Stadtverband Hollabrunn a historická jednotka Kaiser Franz Josef Museum z Wieningsu. Komitét 1866 reprezentovali J. Synek, V. Hradil, J. Jemelka a Z. Otruba.

Dne 4. srpna 2019 se za přítomnosti J. Jemelky konala vernisáž nové doplňkové výstavy muzea v Prosenicích, kde byly umístěny dva panely s fotografiemi ze vzpomínkových akcí u Tovačova.

Zpráva technického referenta pro oblast Čechy Jiří Hanuš

V loňském roce jsem informoval o snaze členů historického klubu Závíš uvést do původního stavu pomník věnovaný pruskému vojákovi Aloisi Kargerovi od 9. setniny 8. východopruského pěšího pluku č. 45 v Chrastové Lhotě (OC012). Po ročním jednání to vypadá tak, že obec v současné době peníze na opravu nemá, a tak pokud se neseženě bohatý sponzor, bude muset oprava počkat.

M. Štrych společně s několika členy již zmíněného klubu Závíš převezl v září z Olšanských hřbitovů mramorovou desku z hrobu setníka A. Oberbachera (OC086), aby ji předal sochaři Zdeňku Zelinkovi, který posoudí, zdali může být deska opravena, či bude-li nutno ji nahradit kopií.

V loňské zprávě jsem psal o nešťastném nápisu na obnoveném kříži v Praze na Pohořelci (OC101). Radostnou zprávou je, že zmíněný nápis na desce byl během letošního roku opraven.

stavu. Proto Okrašlovací spolek, který byl po mnoha letech obnoven, připravuje společně s městem revitalizaci zeleně v parku, a jak mně informoval Pavel Vodička, bylo by škoda opominout i movité památky. Bohužel, v minulosti byly odstraněny nápisy v horní části pomníku, a ty se zatím nedají rozluštit. Zmizela i nápisní deska se jmény sedmi vrchlabských mužů, kteří padli při rakouských vojenských taženích v letech 1848-1878. Protože tato jména známe, nemělo by být těžké text na desce zrekonstruovat.

*Drobné úpravy pavézky
v Borovnici (foto J. Hanuš)*

Začátkem září jsem zdokumentoval cyklostezku Valdice – Cerekvice nad Bystřicí. Výsledek byl předán Martinu Barusovi, který zpracoval i výsledky ostatních technických referentů do tzv. „Pasportu naučných stezek“.

Krátce před koncem roku jsme společně s Jiřím Synkem oslovili magistrát města Pardubic a upozornili na špatný stav dvou hrobů na hřbitově v Jesničánkách (OC077 a OC078) a na možnost zažádat si u MO o dotaci na jejich opravu.

Za úpravu památek během roku 2019 v okolí svých bydlišť, či pomoc při práci na GK patří velký dík jak členům předsednictva, tak i Miroslavu Malachovi, Petru Megelovi, Ivanu Stolínovi, Miloslavu Štrychovi, Zdeňku Pátkovi, Zdeňku Sedláčkovi, Petře Šolcové, Pavlu Vodičkovi, Petru Vondrovi a v neposlední řadě i členům historického klubu Záviš.

POŘADÁNÍ VZPOMÍNKOVÝCH, KULTURNÍCH A SPOLEČENSKÝCH AKCÍ

V roce 2019 Komitét 1866 pořádal nebo se podílel na následujících stěžejních akcích:

1. 6. 2019 – Klášter Hradiště nad Jizerou – v rámci oslav 875. výročí obce Klášter Hradiště nad Jizerou byly připomenuty události roku 1866 a v Ovocné ulici byl odhalen opravený pomník padlého rakouského vojáka. Při pietním aktu byly položeny kytice nejen k opravenému křížu, ale i k sousednímu pomníku myslivce Richarda Wolfa z pruského rýnského mysliveckého praporu č. 8.

*Klášter Hradiště nad Jizerou, 1. 6. 2019
(foto P. Lazurko)*

8. 6. 2019 – Rozsvícený Svíb – již 13. ročník Čistěveského putování za myslivcem, aneb rozsvícený Svíb, kterého se zúčastnilo velké množství návštěvníků, uspořádal za podpory Komitétu 1866, obcí Benátky, Hořiněves, Máslojedy a Všestary Muzejní historický klub Záviš Svitavy a Sbor dobrovolných hasičů Čistěves. Akci, jejímž smyslem je uctění památky padlých vojáků rozsvícením svítel u všech hrobů a pomníků ve svíbském lese, vedl M. Štrych. Za hojné účasti příslušníků klubů vojenské historie v dobových uniformách byl vykonán pietní akt a krátká mše u pomníku Myslivce, bitevní ukázka na okraji lesa a byly zapáleny svíčky u většiny zdejších památek.

29. 6. 2019 – Chlum – Již v pátek 28. června 2019 byly vzpomínkové akce zahájeny v Hradci Králové na náplavce Eliščina nábřeží kulturním pásmem nazvaným Dostaveníčko s rokem 1866. Večer se uskutečnil pochodňový průvod obcí Chlum a pietní akt na pruském hřbitově, na němž byli připomenuti členové Gardy města Hradce Králové, zemřelí v letošním roce. V sobotu 29. června se na Chlumu konala rozsáhlá vzpomínková akce u příležitosti 153. výročí bitvy u Hradce Králové, které se zúčastnilo několik tisíc návštěvníků. V 11 hodin byl zahájen pietní akt u pomníku Baterie mrtvých, připomínající oběti bitvy u Hradce Králové, kterého se mimo jiné zúčastnili hejtmán Královéhradeckého kraje J. Štěpán, náměstkyně hejtmána M. Berdychová, primátor města Hradce Králové A. Hrabálek a jeho náměstek J. Bláha, poslanec Evropského parlamentu T. Zdechovský, ředitel Muzea východních Čech P. Grulich, vedoucí Muzea války 1866 na Chlumu J. Hrubecký, zástupci krajského vojenského ředitelství M. Urbánková a J. Hladík, starostka obce Máslojedy B. Karešová a místostarosta P. Sailer, starostka obce Hořiněves J. Kuthanová, herec V. Vydra, ředitel projektu vzpomínkových akcí Königgrätz 1866 R. Balcárek, zástupce rakouského Ferdinandova řádu I. Dubec a předseda Komitétu 1866 M. Suchý. V odpoledních hodinách byla uspořádána rozsáhlá komentovaná bitevní ukázka na motivy skutečných událostí na královéhradeckém bojišti.

2. 7. 2019 – Vzpomínková akce v Metličanech – u kostela sv. Jakuba Většího v Metličanech se od 17 hod. konalo slavnostní odhalení informačního panelu, které pořádalo Město Nový Bydžov, Městské muzeum v Novém Bydžově a Komitét 1866. S projevy vystoupil ředitel muzea J. Kohout, předseda Komitétu 1866 M. Suchý a místopředseda J. Synek. Po odhalení infopanelu, který byl věnován zde pohřbenému rakouskému husarovi Stefanu Ocsvayovi od 10. husarského pluku, jehož totožnost se podařilo po 152 letech od jeho úmrtí zjistit, byl položen věnec u jeho hrobu

Metličany, 2. 7. 2019 (foto J. Hanuš)

a vystřelena čestná salva. Poté následovala přednáška J. Synka, ve které byla 49 návštěvníkům přiblížena stručná historie prusko-rakouské války, události roku 1866 na Bydžovsku, památky v Novém Bydžově a také historie Komitétu 1866. Akci podpořilo 10 vojáků v dobových uniformách (R. Balcárek – ředitel projektu Königgrätz 1866, M. Kaván, D. Koral, P. Lazurko, P. Mrkvička, M. Musílek, J. Náhlovský, L. Ouzký, M. Suchý, J. Vilím), starostka obce Máslojedy B. Karešová (v dobových šatech), místostarosta P. Sailer a řada dalších členů Komitétu 1866 (J. Hanuš, V. Hladíková, K. Peregrin, V. Vávra). Velký dík patří městu Nový Bydžov za osazení infotabule u pomníku a za péči o tuto památku a také řediteli novobydžovského muzea J. Kohoutovi, který celou vzpomínkovou akci v součinnosti s Komitétem 1866 organizoval.

3. 7. 2019 – Mše v kostele na Chlumu – na hřbitově u kostela Proměnění Páně na Chlumu se konala krátká pietní vzpomínka u hrobu rakouského generálmajora Ferdinanda Poschachera von Poschach, kterou organizoval Komitét 1866. Osobu generálmajora Poschachera připomněl v projevu J. Vorel, který také zmínil

Chlum, 3. 7. 2019 (foto Z. Synková)

exhumaci jeho ostatků a přenesení na Chlum. J. Synek pohovořil o historii náhrobku a letošní opravě jeho poškození vichřicí, kterou provedl kameník J. Soukup a financoval Komitét 1866 s přispěním příznivce spolku pana J. Urbana. Poté byla k pomníku položena kytice a všichni se přesunuli do kostela, kde Mgr. J. Brožek sloužil mši za vojáky zemřelé v bitvě u Hradce Králové. Akce se za Komitét 1866 dále zúčastnili M. Bratrych, J. Dvořák,

J. Hanuš, V. Hladíková, K. Hřídel, J. Jemelka, B. Karešová, J. Kozák, Z. Otruba, M. Suchý, V. Vávra, J. Vilím. Přítomni byli také ředitel projektu vzpomínkových akcí Königgrätz 1866 R. Balcárek, za c. k. 18. pěší pluk J. Němec a také G. Henry z Velké Británie – dárce busty generálmajora Poschachera, umístěné v chlumském kostele.

13. 7. 2019 – Pietní akt v Dubu nad Moravou a vycházka po bojišti u Tovačova – tradiční vycházka po největším moravském bojišti, pořádaná městem Tovačov a Komitétem 1866 a vedená J. Synkem a J. Jemelkou. Při ní se návštěvníci seznámili s průběhem bojů na Tovačovsku a Přerovsku a zhlédli památky, připomínající tuto událost. U pomníku u Bezedného dolu byla položena kytice a zavzpomínáno na vojáky padlé na okolních polích. Akci předcházela pietní akt na náměstí v Dubu nad Moravou, kde zástupci městyse položili věnec ke kříži připomínajícímu oběti válečného roku 1866.

17. 8. 2019 – Odhalení opravených pomníků v Račicích nad Trotinou a Benátkách – odhalení několika opravených pomníků na královéhradeckém bojišti, restaurovaných kameníkem J. Soukupem. V 10 hod. byl odhalen pomník na hrobě rakouského setníka Weila na úpatí vrchu Horka nad Račicemi nad Trotinou, odpoledne pak skupina čtyř opravených pomníků na návsi v Benátkách. Kromě zástupců Komitétu 1866 se akce moderované J. Šrámkem zúčastnili také náměstkyně hejtmana Královéhradeckého kraje M. Berdychová, představitelé obcí Račic n. T., Benátky a Máslojedy.

15. 9. 2019 – Odhalení opravených pomníků v Lípě a Rosnicích – odhalení pomníku pruských nadporučíků Notze a Rechenberga v Lípě a poté přesun do Rosnic ke kříži na hrobě 10 rakouských a pruských vojáků (ev. č. 399). Obě památky restauroval kameník L. Melaga. V průběhu akce moderované J. Synkem vystoupili s projevy starosta Všestar M. Derner a předseda Komitétu 1866 M. Suchý. Komitét 1866 dále reprezentovali B. Karešová a M. Barus. K oběma odhaleným památkám byly položeny věnce a kytice a na závěr pietního aktu byly vypáleny čestné salvy z jehlovek KVH Předměřice nad Labem. Atmosféru slavnostní události, které bylo přítomno také množství diváků z řad místních obyvatel, dokreslovala hudba Gardy města Hradce Králové. Zástupcům obce Všestary a KVH Předměřice n. L. byly předány děkonné dekrety za finanční příspěvky na opravu obou pomníků.

21. 9. 2019 – 153. výročí bitvy u Jičína – tradiční vzpomínková akce u příležitosti 153. výročí bitvy u Jičína, pořádaná neziskovou organizací Muzeum přírody Český ráj z. s. a Komitétem 1866 a organizovaná P. Lazurkem, se v dopoledních hodinách konala v obci Dílce, kde uniformovaní členové klubů vojenské historie uspořádali ukázkou výcviku. Po pietním aktu u hrobu saského setníka Subeho následovala krátká bitevní ukáзка. Pak byl uspořádán další pietní akt u obelisku věnovaného saskému armádnímu sboru. Odpolední část programu byla zahájena pietou u pomníků v Prachovském sedle a po ní následovala bitevní ukáзка, nazvaná „*Jak se bojovalo v Prachovském sedle*“. Večer se ještě konala vycházka vojáků v uniformách po Prachově, při níž byly zapáleny svíčky u pomníků v okolí.

28. 9. 2019 – Vzpomínková akce ke 100. výročí úmrtí barona Ulmensteina v Provodově-Šonově – začala za účasti příslušníků vojenských historických jednotek, členů Komitétu 1866 i publika z řad veřejnosti v 10 hodin úvodním slovem technického referenta českoskalického bojiště T. Vondrysky, na které navázal starosta obec Provodov-Šonov J. Kulek. Poté společně odhalili naučnou tabuli u vstupu na evangelický hřbitov, zhotovenou za finanční podpory Královéhradeckého kraje. Následoval pietní akt u hrobu Rudolfa Ulmensteina a jeho choti Magdaleny, opraveného restaurátorkou P. Szabovou na náklady obce, při němž T. Vondryska krátce shrnul baronův životopis, J. Kulek připomněl nutnost poučení se z historie, předseda Komitétu 1866 M. Suchý pohovořil o dějinách péče o válečné památky z roku 1866 a M. Barus přiblížil osudy rodiny Schaumburg-Lippe. Po skončení pietního aktu převzal starosta Kulek pro obec Provodov-Šonov od Komitétu 1866 ocenění za vzornou péči o památky z prusko-rakouské války. Následovala bohoslužba v evangelickém kostele, sloužená tamním farářem M. Bártou, který v emotivním kázání připomněl duchovní

*Ze vzpomínkové akce ke 100. výročí úmrtí barona Ulmensteina
(foto M. Drapák, 28. 9. 2019)*

význam památek na padlé a do mše zařadil i německé duchovní písně, které v kostele zněly v dobách prince Schaumburg-Lippe a barona Ulmensteina. V kostele si pak návštěvníci ještě mohli prohlédnout drobnou panelovou výstavu, věnovanou činnosti Komitétu 1866 na bojištích České Skalice a Náchoda v posledních několika letech. V odpoledních hodinách proběhla přes nepřítel počasi poměrně hojně navštívená komentovaná prohlídka částí náchodského bojiště z 27. června 1866 v okolí Václavic pod vedením M. Holase a O. Krále. Odborný výklad byl vhodně doplněn čtením vzpomínek některých vojáků, kteří se bitvy u Náchoda zúčastnili. V rámci vycházky byly slavnostně odhaleny pomníky ev. č. 81 a 82 nedaleko Václavic na tzv. Wimpffenově stezce. Oba v letošním roce opravila restaurátorka P. Szabová. Pod prvním uvedeným, který byl opraven z prostředků Komitétu 1866 za finanční podpory Královéhradeckého kraje, se nachází hromadný hrob padlých vojáků, druhou památku (opravenou výhradně z prostředků Komitétu 1866) tvoří kamenná deska, připomínající boj rakouského pěšího pluku č. 20 a jeho velitele plukovníka Alfonse Wimpffena.

26. 10. 2019 – Odhalení opravených pomníků v Probluzi a Horním Přímu – od 14.00 hod. se konalo u kostela v Probluzi slavnostní odhalení opraveného pomníku pěšího pluku č. 18, pořádané Komitétem 1866 a Historickým c. k. řadovým pěším plukem č. 18. Po krátkém úvodu moderátora J. Synka a projevech velitele Gardy města Hradce Králové a ředitele vzpomínkových akcí Königgrätz 1866 Radka Balcárka, velitele Historického c. k. řadového pěšího pluku č. 18 Ladislava Petráčka a předsedy Komitétu 1866 M. Suchého byly jako symbolické poděkování příspěvatelům na opravu pomníku předány dekrety pěšímu pluku č. 18 a Plicní klinice Fakultní nemocnice v Hradci Králové (převzal přednosta MUDr. V. Koblížek). Dalším významným donátorům (Královéhradecký kraj, obec Dolní Přímu), jejichž zástupci nebyli přítomni, byly dekrety předány v náhradním termínu. Následovalo odhalení opravené památky, kterou poté požehnal farář římskokatolické farnosti Nechanice Marián Benko a pronesl modlitbu za padlé vojáky. Za zvuků pruské hudby byly k patě pomníku položeny věnce za Komitét 1866 a pěší pluk č. 18 a slavnost byla zakončena čestnou salvou rakouské jednotky (velel M. Klika), pruské (velel R. Dufek) a z děla (baterie ViMus).

Poté se všichni účastníci přesunuli k Hornímu Přímu, kde byl od 15.15 hod. slavnostně odhalen opravený pomník pěšího pluku č. 74. Po úvodu J. Synka, projevu velitele Kadetní setniny jičínského pěšího pluku č. 74 o účasti tohoto pluku v bojích u Horního Přímu a předsedy Komitétu 1866 M. Suchého, byl pomník odhalen a také požehnan farářem M. Benkou. Následovalo položení věnců za Komitét 1866 a pěší pluk č. 18 a čestné salvy rakouské a pruské jednotky a děla, které se díky blízkosti okraje lesa vracely v mohutném echu. Krásná vzpomínková akce v rámci Dušiček na královéhradeckém bojišti, jejíž doprovod zajišťovala pruská hudba (kapelnice M. Korbelová), byla zakončena přátelským psezením v hostinci v Dolním Přímu.

21. 12. 2019 – odhalení opraveného pomníku pěšího pluku č. 75 v lese Dubno – pomník rakouského pěšího pluku č. 75, opravený restaurátorkou P. Szabovou z prostředků Královéhradeckého kraje a Komitétu 1866, byl slavnostně odhalen za přítomnosti několika vojáků v historických uniformách. Zároveň byla odhalena i informační tabule, zbudovaná také z prostředků Královéhradeckého kraje. Po odhalení pomníku, organizovaném technickým referentem T. Vondryskou, následovala vycházka k dalším vojenským památkám, nacházejícím se v tomto lese.

O akcích lokálního charakteru se zmiňují ve svých zprávách příslušní techničtí referenti.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Náš spolek v roce 2019 připravil 2. upravené vydání průvodce po naučné stezce *Bitva u Hradce Králové 3. 7. 1866 - ústup rakouské armády*.

V uplynulém roce vyšla opět dvě čísla spolkového časopisu *Bellum 1866*. První z nich obsahovalo výroční zprávu za rok 2018, články o opravách nebo obnovách pomníků u Rudoltic, v Novém Bydžově, v Račicích nad Trotinou či v lese Dubno. Rozsáhlá studie byla věnována roku 2018 ve znamení Jana Nepomuka Steinského.

Ve druhém čísle byly publikovány např. články o boji 46. pěšího pluku na Chlumu, důstojnické dynastii rodu Panzů, anabázi starosty Červené Vody E. Mayera, srážkách u Svitav, Opatova a Rudoltic, rozsáhlý medailon D. Hudského, přehled literatury vydané v roce 2018 a zápisy ze zasedání předsednictva našeho spolku.

Čestná stráž u pomníku pruského poručíka Prondzynského (ev. č. 2) v lese Dubno (foto T. Vondryska, 21. 12. 2019)

PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

Také v průběhu roku 2019 uspořádal P. Lazurko, stejně jako v předchozích letech, sérii vycházek po stopách bojů v Jičíně. Trasa těchto vycházek, hojně navštěvovaných veřejností, vedla po městě Jičíně, kde byli účastníci seznámeni s průběhem bitvy v roce 1866 a měli možnost si za doprovodu členů Kadetní setniny jičínského pěšího pluku č. 74 prohlédnout několik pomníků. Vycházky se konaly vždy v podvečer každé pondělí od 17. června do 2. září.

Dne 17. srpna 2019 se na Prachově konala tradiční vycházka do Prachovských skal s názvem „*Kudy prošel císařpán*“. Akce se pravidelně účastní i příslušníci tradičních historických jednotek, a to zejména z období 1866. Byli přítomni jičínská kadeti 74. pěšího pluku, rakouští dělostřelci i trén. Celou akci provázal přítomně v uniformě setníka rakouského mysliveckého praporu č. 14 P. Lazurko.

Další vycházky po bojištích války roku 1866 byly uspořádány T. Vondryskou u České Skalice, V. Grofem u Trutnova (pro ZŠ Mládežnická Trutnov a pro Komoru veterinárních lékařů ČR) nebo J. Synkem u Tovačova. V. Kessler uspořádal dvě exkurze po královéhradeckém bojišti – 5. dubna 2019 pro účastníky Semináře vojenských dějin FF UK Praha a 20. června pro zástupce Studentské rady FF UK.

Putovní výstava Via Belli 1866 byla po celý rok 2019 umístěna v pevnosti Josefov.

V evangelickém kostele v Provodově-Šonově uspořádal T. Vondryška 28. září jednodenní panelovou výstavu fotografií z činnosti Komitétu 1866 na Náchodsku a Českoskalicku.

25. dubna 2019 se konal v restauraci Na Hradě společenský večer u příležitosti Hradeckých pneumologických dnů, kde M. Suchý prezentoval Komitét 1866, P. Lazurko přednášel o válce roku 1866, J. Šrámek o úloze pevnosti Hradec Králové a také o důsledcích bitvy u Hradce Králové 3. 7. 1866 pro život civilního obyvatelstva a M. Holas o archeologii a interpretaci zranění nalezených ostatků vojáků.

Byla také uspořádána řada přednášek pro širokou veřejnost, například:

- 23. března 2019 – v rámci zahájení sezony v muzeu na Chlumu přednáška M. Holase na téma *Předběžné výsledky nedestruktivního archeologického výzkumu rakouských polních opevnění na bojišti u Hradce Králové*.
- 30. března 2019 – v Archeoparku pravěku Věstary přednáška M. Holase na téma *Detektorový průzkum a doklady války 1866 na trase D11*.
- května 2019 – představení knihy M. Holase *Archeologie prusko-rakouské války z roku 1866* v konferenčním sále Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.
- 17. května 2019 – v Muzeu války 1866 v rámci Královéhradecké muzejní noci přednáška J. Šrámka *Osudy pomníku generála jezdeckva Viléma prince zu Schaumburg-Lippe na Chlumu*
- 20. června 2019 – ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové přednáška J. Šrámka *Královéhradecká bastionová pevnost a její role v dějinách*.

- 23. června 2019 – v restauraci Junior v Trutnově přednáška T. Vondrysky na téma *Bitva u České Skalice 28. 6. 1866*.
- 11. listopadu 2019 – v průběhu osvětové akce pro Úřad práce v Jičíně v rámci Týdne vzdělávání dospělých se uskutečnila přednáška P. Lazurka na téma *Co je to Jičínská kadetní setnina?*
- 16. prosince 2019 – ve Velkém Poříčí přednáška M. Holase na téma *1866 Rok psaný krví*.

Členové Komitétu 1866 se v sobotu 19. října 2019 zúčastnili v prostorách Muzea války 1866 na Chlumu workshopu *Prusko-rakouská válka r. 1866 v náhledu historiků, archeologů a vojensko-historických nadšenců*, který byl zahájen úvodním slovem vedoucího muzea J. Hrubeckého. V průběhu workshopu předneseny následující referáty:

- Vojtěch Kessler – Josef Šrámek: *Minulost, současnost a budoucnost recepce prusko-rakouské války z roku 1866*
- Zdeněk Munzar: *Druhá třicetiletá válka a vojáci z českých zemí*
- Martin Tichý: *Viděná realita rakouského vojáka na rekonstrukci bitvy u Hradce Králové - kontrast mezi nadšencem a realitou aneb rakouská pěchotní výstroj ve světle dobových pramenů očima výrobce ústroje pro re-eneactory*
- Ondřej Král: *Vojáci na kolejích – několik postřehů o vlivu železnice na operace roku 1866: otázka vlivu železnice na plánování války z pruské i rakouské strany a otázka jejího využití během konfliktu*
- Matouš Holas – Petr Hejhal: *Válka 1866 ve světle archeologického výzkumu*

J. Šrámek spolu s V. Kesslerem vystoupili také na „*Lidé a hradby. Bastionové pevnosti a jejich život*“, pořádané 30. září 2019 v Terezíně s příspěvkem *Vzpomínky na královéhradeckou pevnost*.

V pátek 24. května 2019 v rámci Muzejní noci v Mimoni proběhl pietní akt u hrobu pruských a rakouských vojáků v areálu Božího hrobu a Jiří Náhlavský, David Koral a Petr Lazurko pak v expozici k prusko-rakouské válce návštěvníkům odpovídali na jejich dotazy

J. Šrámek také vystoupil v pořadu Českého rozhlasu Hradec Králové „*Česko – země neznámá*“ na téma představení pomníku srážky jezdecky u Střezetec roku 1866. Předseda Komitétu 1866 M. Suchý shrnul 15. 9. v reportáži Českého rozhlasu dopady bitvy u Hradce Králové na obyvatelstvo a historii péče o památky.

SPOLKOVÁ ČINNOST KOMITÉTU 1866

V roce 2019 se konalo pět zasedání představenstva, která se uskutečnila v termínech 19. ledna (Gayerova kasárna, Hradec Králové), 9. března (OÚ Máslojedy), 18. května (radnice na Velkém náměstí, Hradec Králové), 15. září (OÚ Máslojedy) a 7. prosince (OÚ Máslojedy).

13. dubna 2019 se ve Všeštech v hostinci Naše hospoda konala 44. valná hromada a 26. října 2019 proběhla tamtéž 45. valná hromada (zápisy budou otištěny v časopise Bellum 1866).

4. května 2019 uspořádali M. Holas a P. Hejhal na bojišti u Hradce Králové spolkovou exkurzi, které se zúčastnilo 7 členů Komitétu 1866, Radek a Adam Balcárkovi (Garda města Hradce Králové) a jeden další příznivce vojenské historie. V dopoledních hodinách byla uskutečněna pěší vycházka od Sendražic přes Neděliště a odtud přes pole k Chlumu, zaměřená na polní opevnění rakouské armády, která se v této oblasti nacházejí. Návštěvníci byli seznámeni s výsledky nedestruktivní archeologické prospekce, kterou se podařilo některá dnes již na povrchu terénu zaniklá opevnění lokalizovat, prohlédli si pomník 6. dělostřeleckého pluku a svou vycházku zakončili u pomníku Baterie mrtvých na Chlumu.

SPOLUPRÁCE S ÚŘADY STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Spolupráce s úřady pokračuje až na některé výjimky velmi dobře, což dokumentují zprávy jednotlivých technických referentů. Část místních samospráv je vstřícná ke spolupráci při údržbě a obnově památek ležících na jejich katastrálních územích. Pro některé samosprávy není problém přispět dle finančních možností svého rozpočtu na opravy pomníků, jsou-li žádosti pečlivě připraveny a odpovídajícím způsobem prezentovány. Města a obce také oceňují spolupráci na úrovni technických referentů Komitétu 1866 při přípravě žádostí o dotace z různých grantových programů. Komitét zde poskytuje podklady k žádostem o grant, zajišťuje odborné posouzení stavu předmětných památek a v mnoha případech garantuje vlastní realizaci. Je třeba vyzdvihnout spolupráci především s Královéhradeckým krajem a obcemi Máslojedy, Benátky, Dolní Přím, Všešary, Svijany, Stráž nad Nisou, Provodov-Šonov, Tovačov, ad.

GRANTOVÁ A DOTAČNÍ POLITIKA KOMITÉTU 1866

Zásadní položkou v rámci dotačních prostředků v roce 2019 byla dotace Královéhradeckého kraje na projekt „Podpora aktivit Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 v roce 2019“. Tento projekt byl naceněn na 710.000 Kč, přičemž dotace činila 80 %, tedy 568.000 Kč. V rámci uvedeného projektu byly realizovány činnosti v pěti okruzích:

1) péče o válečné pomníky a hroby

V této pro Komitét 1866 stěžejní oblasti se podařilo celkem opravit sedm pomníků na válečných hrobech, konkrétně se jednalo o

- pomník ev. č. HK-2 (označení v centrální evidenci válečných hrobů CZE5205-4018) rakouského setníka Wilhelma Weila von Weilenfeld u Račic nad Trotinou na bojišti u Hradce Králové, na jehož opravě se finančně podílela také obec Račice nad Trotinou
- pomník ev. č. HK-193 (označení v centrální evidenci válečných hrobů CZE5205-4118) pruských důstojníků Ferdinanda von Notz a Gustava von

Rechenberg ve vsi Lípa na bojišti u Hradce Králové, na jehož opravě se finančně podílely obec Všestary a Klub vojenské historie Předměřice nad Labem, z.s.

- pomník ev. č. HK-249 (označení v centrální evidenci válečných hrobů CZE5205-3759) rakouského 18. pěšího pluku ve vsi Probluz na bojišti u Hradce Králové, na jehož opravě se podílel také Historický C. k. Řadový pěší pluk č. 18, z.s.
- pomník ev. č. HK-320 (označení v centrální evidenci válečných hrobů CZE5205-3734) rakouského 74. pěšího pluku u vsi Horní Přím na bojišti u Hradce Králové, na jehož opravě se finančně podílela obec Dolní Přím
- pomník ev. č. NA-81 (označení v centrální evidenci válečných hrobů CZE5211-4470) nad hromadným hrobem padlých vojáků (pravděpodobně je většina příslušníků rakouského 20. pěšího pluku) z bitvy u Náchoda u vsi Václavice na náchodském bojišti
- pomník ev. č. CS-2 (označení v centrální evidenci válečných hrobů CZE5211-4452) pruského poručíka Felixe Prodzynského v lese Dubno u vsi Kleny na bojišti u České Skalice
- pomník ev. č. CS-3 (označení v centrální evidenci válečných hrobů CZE5211-26339) rakouského 75. pěšího pluku v lese Dubno u vsi Kleny na bojišti u České Skalice

2) pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí

V rámci oblasti této podpory byly podpořeny níže uvedené vzpomínkové akce, které byly vesměs spojeny s odhalováním nově opravených památek, které jsou zmíněny v předchozích řádcích. Konkrétně se jednalo o následující akce:

- XIII. ročník vzpomínkové akce na padlé v boji o les Svíb v bitvě u Hradce Králové 1866 „Rozsvícený Svíb“, 8. června 2019
- Slavnostní odhalení opravených památek z války roku 1866 Benátky – Račice nad Trotinou, 17. srpna 2019
- Slavnostní odhalení opravených památek z války roku 1866 Lípa – Rosnice, 15. září 2019
- Vzpomínková akce u příležitosti 100. výročí úmrtí barona Rudolfa von Ulmensteina, 28. září 2019 na bojišti u České Skalice
- Slavnostní odhalení opravených památek z války roku 1866 Probluz – Horní Přím, 26. října 2019

3) publikační činnost

V rámci této oblasti bylo podpořeno vydání obou letošních čísel časopisu *Bellum 1866*, který od roku 1990 vydává Komitét 1866.

4) podpora rozvoje cestovního ruchu

V rámci této oblasti byly opraveny čtyři stojany informačních tabulí (tzv. pavéz) v Plotištích nad Labem, v lese Dubno na českoskalickém bojišti,

u evangelického hřbitova ve Václavících a na tzv. Wimpffenově stezce u těže obce na náhodském bojišti.

Dále byl vypracován souhrnný Pasport stavu naučných stezek, zřízených Komitétem pro udržování památek z války roku 1866, z.s., na území Královéhradeckého kraje, který se stane podkladem pro plán celkové obnovy těchto stezek v budoucích letech.

5) spolková činnost

V rámci této oblasti byly podpořeny běžné aktivity, nezbytné pro řádné fungování činnosti spolku, zejména pokud jde o administrativu či jízdní náklady.

Dále Komitét 1866 získal 10.000 Kč z dotačních prostředků města Česká Skalice na projekt „Soubor oprav drobných válečných památek z r. 1866 na území města Česká Skalice“, který spočíval v opravě opomenutého – a jednoho z mála v posledních letech neopraveného – pomníku, připomínajícího padlé z 28. června 1866 v České Skalici. Konkrétně se jednalo o pomník ev. č. CS-46 (v Centrální evidenci válečných hrobů Ministerstva obrany je evidován pod č. CZE5209-39235) na parcele č. 999 v zahradě domu č.p. 91. Odborný restaurátorský zásah, spočívající v kompletním rozebrání pomníku, doplnění hran a kontur pískovcových částí a jejich hydrofobizaci i nátěru kříže, stál celkem 14.000 Kč.

Na závěr lze ještě uvést, že v prosinci 2019 získal Komitét 1866 z prostředků Královéhradeckého kraje rovněž částku 42.000 Kč na projekt „Obnova původního vzhledu pomník pruského 7. vestfálského pěšího pluku č. 56 v Probluzi (obec Dolní Příjm)“, který však bude realizován až v roce 2020.

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2019

Hospodaření Komitétu 1866 v roce 2019 stručně a přehledně shrnují níže uvedené tabulky. Z nich je na první pohled zřejmé, že naše bilance je výrazně kladná. Oproti plánovanému rozpočtu, který počítal se schodkem přes 100.000 Kč, je výsledek našeho hospodaření dokonce o 300.000 Kč lepší. Zásadní příčinou takto výrazně zlepšené finanční bilance bylo získání „plošné“ dotace na činnost našeho spolku z prostředků Královéhradeckého kraje, která pokryla z 80 % mj. vydání časopisu Bellum 1866 či výdaje spojené s jízdným a administrativou, byť její většina byla investována do oprav památek. Zároveň se na kladné bilanci příznivě projevil i prodej dalších částí nepotřebného spolkového majetku – jednalo se však o poslední takovéto položky, tudíž s tímto zdrojem příjmů již nelze v budoucnu počítat. Jak vyplývá z jiných částí výroční zprávy, v roce 2019 se podařilo opravit skutečně značné množství památek – náš spolek se na těchto památkách podílel vesměs jen jako přispěvatel na spoluúčast, v některých případech dokonce pouze jako zprostředkovatel, což je role, k níž by měl Komitét 1866 směřovat. Přesto přesáhly náklady na opravy památek úctyhodnou částku 600.000 Kč. Za zvláštní zmínku stojí i takřka 90.000 Kč utržených za prodej spolkových publikací. Zásadní výdaje pak byly spojeny i s oblastí naučných

stezek. Spolek nejen zřídil ve východních Čechách čtyři nové tzv. pavězy a opravil několik tabulí v havarijním stavu, ale rovněž zpracoval kompletní pasport naučných stezek, na jehož základě bude v roce 2020 přistoupeno k jejich komplexní opravě.

Základní přehled o hospodaření

Účet	Počáteční stav (k 1. 1. 2019)	Konečný stav (k 31. 12. 2019)	Celkový výnos
Pokladna	56 139,00 Kč	26 799,00 Kč	
Běžný účet 175240807	936 217,02 Kč	1 166 047,12 Kč	
Účet Pomník Střezetice 176789244	65 574,03 Kč	65 584,82 Kč	
Celková suma v Kč	1 057 930,05 Kč	1 258 430,94 Kč	200 500,89 Kč

Hospodaření dle účetních středisek

Středisko	Příjmy	Výdaje	Bilance
Památky	617 462,40 Kč	636 852,00 Kč	-19 389,60 Kč
Publikace	145 847,02 Kč	81 950,00 Kč	63 897,02 Kč
Kulturní akce	42 158,40 Kč	45 748,00 Kč	-3 589,60 Kč
Spolek	349 894,27 Kč	150 195,00 Kč	199 699,27 Kč
Výstavy, NS	97 152,80 Kč	137 269,00 Kč	-40 116,20 Kč
Celkem	1 252 514,89 Kč	1 052 014,00 Kč	200 500,89 Kč

VÝVOJ ČLENSKÉ ZÁKLADNY V ROCE 2019

K 31. prosinci 2019 měl Komitét 1866 celkem 112 řádných, 5 zasloužilých a 30 čestných členů. V roce 2019 bylo přijato 8 nových členů (A. Balcárek, M. Bareš, Š. Demlová, M. Hendrych, M. Rympler, J. Třešňák, P. Vrba a spolek Burkersdorf 1745 z.s.), členství ukončilo 6 členů (L. Dlouhý, V. Hladíková, R. Hrdina, I. Jánská, J. Michalík, M. Motyčka). V průběhu roku 2019 také zemřeli tři členové spolku (21. března František Vacek, 5. července Ing. Ladislav Mergl a 29. listopadu zasloužilý člen Vratislav Pech). Vývoj členské základy v letech 2010-2019 je zpracován v následující tabulce.

Stav k datu	Řádný člen			Zasloužilý člen			Čestný člen		
	celkem	z toho žen	z toho PO*	celkem	z toho žen	z toho PO	celkem	z toho žen	z toho PO
31. 12. 2010	115	11	2	6	0	0	31	0	21
31. 12. 2011	108	11	1	5	0	0	31	0	21
31. 12. 2012	104	10	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2013	99	10	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2014	99	9	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2015	99	9	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2016	105	11	1	3	0	0	31	0	21
31. 12. 2017	114	14	1	5	0	0	31	0	21
31. 12. 2018	113	14	1	5	0	0	30	0	21
31. 12. 2019	112	13	2	5	0	0	30	0	21

* právnická osoba

OCENĚNÍ ČLENŮ KOMITÉTU 1866

Zasloužilé členství Komitétu 1866 – Jaroslav Dvořák

Udělením zasloužilého členství panu Jaroslavu Dvořákovi na valné hromadě spolku 26. října 2019 byl oceněn jeho dlouhodobý přínos pro Komitét 1866. V letech 1989-1990 stál u zrodu našeho obnoveného spolku a v prvních 10 letech jeho existence aktivně pracoval v předsednictvu (jednatel, pokladník, redaktor spolkového časopisu). Oceněna byla také rozsáhlá badatelská a publikační činnost J. Dvořáka a jeho přínos pro poznání historie prusko-rakouské války (je autorem nebo spoluautorem pěti knih a velkého množství odborných článků s touto tematikou).